

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0176/2011

28.4.2011

RAPORT

Ettepanek muuta Euroopa Parlamendi liikmete otsest ja üldist valimist käsitlevat 20. septembri 1976. aasta akti (2009/2134(INI))

Põhiseaduskomisjon

Raportöör: Andrew Duff

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
I LISA – Otsestel ja üldistel valimistel esindajate assambleesse valimist käsitleva akti (mis on lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsuse juurde) ja selle hilisemate muudatuste konsolideeritud versioon.....	9
II LISA – Aluslepingute muutmise ettepanek	14
III LISA – Nõukogu otsuse ettepaneku eelnõu, millega võetakse vastu sätteid, millega muudetakse Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlevat 20. septembri 1976. aasta akti.....	17
Lisa nõukogu otsuse ettepaneku eelnõule, millega võetakse vastu sätteid, millega muudetakse Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlevat 20. septembri 1976. aasta akti.....	18
SELETUSKIRI	29
SELETUSKIRJA I LISA. Resolutsioon Euroopa Parlamendi liikmete valimise ühiseid põhimõtteid hõlmava valimismenetluse kavandi kohta (Anastassopoulose raport)	48
SELETUSKIRJA II LISA. Kohtade jagunemine (2009–2014).....	50
SELETUSKIRJA III LISA. Valimisaktiivsus Euroopa Parlamendi valimistel (1979–2009) ..	52
SELETUSKIRJA IV LISA. Sooline ebavõrdsus.....	53
SELETUSKIRJA V LISA. Euroopa Parlament. Liikmesriikide praegune valimistava.....	54
PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS	61

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

**ettepaneku kohta muuta Euroopa Parlamendi liikmete otsest ja üldist valimist käsitlevat
20. septembri 1976. aasta akti
(2009/2134(INI))**

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlevat akti, mis on lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsusele, mida on muudetud¹, ja eelkõige selle artiklit 14;
- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Euroopa Parlamendi valimismenetluse kohta, eriti 15. juuli 1998. aasta resolutsiooni²;
- võttes arvesse oma 11. oktoobri 2007. aasta resolutsiooni Euroopa Parlamendi koosseisu kohta³;
- võttes arvesse 14. detsembril 2007. aastal toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise eesistujariigi järeldusi;
- võttes arvesse oma 6. mai 2010. aasta resolutsiooni protokoll eelnõu kohta, millega muudetakse protokoll nr 36 üleminekusätete kohta Euroopa Parlamendi koosseisu osas aastatel 2009–2014: Euroopa Parlamendi arvamus (Euroopa Liidu lepingu artikli 48 lõige 3)⁴;
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 39;
- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artikleid 9 ja 10, artikli 14 lõiget 2 ja artikli 48 lõikeid 2, 3 ja 4 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 22, 223 ja 225, ning subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamist käsitleva protokoll (nr 2) artiklit 3;
- võttes arvesse protokoll (nr 7) Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide kohta;
- võttes arvesse komisjoni 12. detsembri 2006. aasta ettepanekut (KOM(2006)0791) võtta vastu nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu 6. detsembri 1993. aasta direktiivi 93/109/EÜ, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel;
- võttes arvesse kodukorra artiklit 41, artikli 48 lõiget 3 ja artiklit 74a;

¹ Nõukogu otsus 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom (EÜT L 278, 8.10.1976, lk 1), mida on muudetud nõukogu otsusega 93/81/Euratom, ESTÜ, EMÜ (EÜT L 33, 9.2.1993, lk 15) ja nõukogu otsusega 2002/772/EÜ, Euratom (EÜT L 283, 21.10.2002, lk 1).

² EÜT C 292, 21.9.1998, lk 66.

³ ELT C 227 E, 4.9.2008, lk 132.

⁴ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2010)0148.

– võttes arvese põhiseaduskomisjoni raportit (A7-0176/2011),

arvestades järgmist:

- A. Euroopa Parlamendil on õigus alata oma valimismenetluse reform ja anda sellele oma nõusolek;
- B. Euroopa Parlamendil on õigus alata oma koosseisu muutmine ja anda sellele oma nõusolek;
- C. Euroopa Parlamendil on õigus alata aluslepingute muutmine;
- D. Euroopa Parlamenti on otseselt valitud iga viie aasta tagant alates 1979. aastast ning selle ajavahemiku jooksul on parlamendi volitused ja mõju kasvanud, kõige märkimisväärselt mõjutas kasvu Lissaboni lepingu jõustumine;
- E. Lissaboni leping muutis Euroopa Parlamendi liikmete volitusi, tehes neist liidu kodanike otsesed esindajad¹;
- F. isegi ilma ühtset valimismenetlust käsitleva kokkuleppeta on valimissüsteemid vaatlusalusel ajavahemikul üksteisele järk-järgult lähenenud, eelkõige tänu võrdelise esindatuse üldisele kasutuselevõtmisele 1999. aastal, ELi tasandi erakondade ametlikule loomisele² ning topeltmandaadi kaotamisele³;
- G. Euroopa Liidu kodakondsus, mis võeti põhiseaduslikus korras ametlikult kasutusele Maastrichti lepinguga 1993. aastal, hõlmab õigust osaleda teatavatel tingimustel Euroopa Parlamendi valimistel ja kohalikel valimistel teistes liikmesriikides, ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta, mille Lissaboni lepingu muutis õiguslikult siduvaks, on kinnistanud nii seda õigust kui teisi kodanikuõigusi;
- H. Euroopa Parlamendi demokraatlikku funktsiooni tunnustab üldsus endiselt piiratud määral, Euroopa tasandi erakonnad on ikka veel arengu algjärgus, valimisvõitlus toimub endiselt pigem riiklikul kui Euroopa tasandil ning meediakanalid kajastavad Euroopa Parlamendi tegevust ebaregulaarselt;
- I. Euroopa Parlamendi valimistel osalemine on pidevalt vähenenud – kui 1979. aastal osales 63% valijatest, siis 2009. aastal 43% valijatest;
- J. nende liidu kodanike arv, kes elavad teistes liikmesriikides ja hääletavad Euroopa Parlamendi valimistel, on väike, ja nende arv, kes valimistel kandideerivad, on tähtsusetu; valimisõiguse alalise elukohaga seotud nõuded on liikmesriigiti erinevad, samuti erineb ajavahemik, mille järel mujal ELis elavad kodanikud kaotavad õiguse oma päritoluriigis valida; peale selle ei vaheta liikmesriigid omavahel tõhusalt teavet nende kodanike kohta, kes on kantud valijate registrisse või on valimistel kandideerinud;

¹ Euroopa Liidu lepingu artikli 10 lõige 2 ja artikli 14 lõige 2.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2004/2003 Euroopa tasandi erakondi reguleerivate määruste ja erakondade rahastamise eeskirjade kohta (ELT L 297, 15.11.2003, lk 1).

³ Nõukogu otsus 2002/772/EÜ, Euratom, artikli 1 lõike 7 punkt b.

- K. Euroopa Kohtu pretsedendiõiguse kohaselt on liikmesriikidel küll märkimisväärne vabadus määrata kindlaks, kes võivad Euroopa Parlamendi valimistel osaleda, kuid siiski peavad nad järgima liidu õiguse üldpõhimõtteid ega tohi kohelda samas olukorras olevaid eri kategooria liidu kodanikke erinevalt¹; kuigi igal riigil on õigus kehtestada oma tingimused kodakondsuse saamiseks ja äravõtmiseks, peavad nad samal ajal arvesse võtma liidu kodakondsuse staatust²;
- L. komisjoni praegused ettepanekud hõlbustada teistes liikmesriikides elavate liidu kodanike osalemist valimistel pole nõukogust edasi jõudnud³;
- M. 27 liikmesriigi piires on kandidaatide vanuse alampiir vahemikus 18–25 ning valimisõiguslike isikute vanuse alampiir vahemikus 16–18; oluline on julgustada noori valimistel osalema;
- N. Euroopa Parlamendi liikmete koguarvust on naisi praegu 35%; tuleks teha jõupingutusi, et veelgi vähendada soolist tasakaalustamatust parlamendis, pidades eelkõige silmas teatavaid liikmesriike;
- O. valimistega seoses võiks läbi vaadata mitmeid teisi küsimusi, sealhulgas osaluskuñnised, parlamendiliikmete volituste kontrollimine ning vabade kohtade täitmine;
- P. Euroopa Parlament on esitanud nõukogule taotluse tuua valimised varasemale ajale, maikuusse, et parlamendil oleks võimalik oma tööd paremini korraldades kiirendada uue komisjoni presidendi valimist ning ennetada suvepuhkuse algust mitmes liikmesriigis⁴;
- Q. Euroopa Parlamendile on Lissaboni lepinguga antud volitused ja kohustus teha ettepanek võtta vastu otsus parlamendikohad riikide vahel ümber jagada, võttes arvesse alam- ja ülemmäära ning parlamendiliikmete üldarvu ning järgides kahaneva proportsionaalsuse põhimõtet; Euroopa Parlament on juba otsustanud parandada ajaloolise ebavõrdsuse kohtade jagunemisel ja kohandada koosseisu korrapäraselt, et võtta arvesse demograafilisi ja liidu liikmelisuse muutusi⁵; lisaks on oluline, et Euroopa Parlamendi koosseis peegeldaks erakondade mitmekesisust ja liikmesriikidevahelist solidaarsust;
- R. Euroopa Parlamendil ei ole sõltumatut süsteemi oma liikmete seaduslike privileegide ja immunitetide reguleerimiseks; nõukogu on eelnevalt nõustunud arutama parlamendi

¹ Kohtuasi C-145/04 Hispaania Kuningriik vs. Ühendkuningriik, EKL 2006, lk I-7917 (Gibraltari küsimuses) ning kohtuasi C-300/04 Eman ja Sevinger vs. College van burgemeester en wethouders van Den Haag, EKL 2006, lk I-8055 (Aruba küsimuses).

² Kohtuasi C-135/08 Rottmann vs. Freistaat Bayern: 2.märtsi 2010. aasta otsus (ELT C 113, 1.5.2010, lk 4).

³ Vt nõukogu 6. detsembri 1993. aasta direktiiv 93/109/EÜ, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (EÜT L 329, 30.12.1993, lk. 34 ning Euroopa Parlamendi 26. septembri 2007. aasta õigusloomega seotud resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/109/EÜ, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (ELT C 219 E, 28.8.2008, lk. 193).

⁴ Euroopa Parlamendi 1. detsembri 2005. aasta resolutsioonis Euroopa Komisjoni heakskiitmise suuniste kohta (ELT C 285 E, 22.11.2006, lk 137) tehtud ettepaneku kohaselt.

⁵ Euroopa Parlamendi 11. oktoobri 2007. aasta resolutsioon Euroopa Parlamendi koosseisu kohta (Lamassoure-Severin), ELT C 227 E, 4.9.2008, lk 132.

taotlust muuta Euroopa ühenduste privileegide ja immunitetide 1965. aasta protokollid pärast seda, kui parlamendiliikmete põhimäärus on jõustunud¹;

- S. hoolimata sellest, et nõukogu on eelnevalt nõustunud 1976. aasta akti läbi vaatama, jääb parlamendi valimismenetluse viimase ametliku läbivaatamise algatus 1998. aastasse²;
 - T. Euroopa Parlamendi valimismenetlusega tuleb säilitada vabade ja õiglaste valimiste ning salajase hääletuse tava, saavutada esindatuse üldine võrdelisus, ning menetlus peab olema püsiv ja arusaadav;
 - U. Euroopa Parlamendi valimissüsteem on kompromiss demokraatliku võrdsuse põhimõtte (igal kodanikul on üks hääl) ja rahvusvahelises õiguses kehtiva riikidevahelise võrdsuse põhimõtte vahel, ning Euroopa Liidu lepingus on sätestatud liidu kodanike võrdsuse põhimõtte ja keelatud diskrimineerimine kodakondsuse alusel;
 - V. valimismenetluse reformi puhul tuleb järgida ka subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid ning eesmärgiks ei tohi olla ühtsuse kehtestamine ainult ühtsuse pärast;
 - W. Euroopa Parlament on juba otsustanud uurida võimalust mõnede parlamendiliikmete valimiseks riikidevahelistest nimekirjadest, kuna see annaks valimiskampaaniale tõelise Euroopa mõõtme, eriti kui keskne osa usaldatakse Euroopa tasandi erakondadele³;
 - X. riikidevaheliste nimekirjade kasutuselevõtul peab valimiste võrdsus jääma tähtsaimaks põhimõtteks; parlamendiliikmete staatust ei tohiks seepärast mõjutada nende valimise viisid kas riikidevaheliste või riiklike nimekirjade alusel;
 - Y. Euroopa Liidu lepingus on sätestatud, et „Euroopa tasandi erakonnad aitavad kaasa euroopaliku poliitilise teadvuse kujundamisele ja liidu kodanike tahte väljendamisele”⁴, ning sellega seoses kutsus parlament oma 6. aprilli 2011. aasta resolutsioonis Euroopa tasandi erakondi reguleerivaid määrusi ja erakondade rahastamise eeskirju käsitleva määruse (EÜ) nr 2004/2003⁵ kohaldamise kohta komisjoni üles esitama õigusakti ettepanekut Euroopa tasandi erakondade ja sihtasutuste põhikirja kohta,
1. otsustab reformida oma valimismenetlust aegsasti enne 2014. aasta valimisi, et suurendada parlamendi legitiimsust ja mõjusust Euroopa demokraatliku mõõtme tugevdamise abil ja nähes kooskõlas aluslepingutega ette parlamendi kohtade õiglasema jaotuse liikmesriikide vahel;
 2. teeb ettepaneku valida kogu Euroopa Liidu territooriumit hõlmavast ühtsest valimisringkonnast veel 25 parlamendiliiget; riikidevahelised nimekirjad koosneksid

¹ Nõukogus kokku tulnud liikmesriikide esindajate 3. juuni 2005. aasta deklaratsioon.

² Nõukogu 22. veebruari 2002. aasta deklaratsioon 6151/02, milles otsustati, et kõnealuse akti sätteid tuleb läbi vaadata enne Euroopa Parlamendi teiste valimiste korraldamist pärast 1976. aasta akti muudatuste jõustumist, mis kuuluvad käesoleva otsuse kohaldamisalasse – st enne 2009. aastat.

³ Viimati oma ülalmainitud 11. oktoobri 2007. aasta resolutsioonis (Lamassoure'i ja Severini raport).

⁴ Euroopa Liidu lepingu artikli 10 lõige 4.

⁵ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2011)0144.

vähemalt kolmandikust liikmesriikidest pärit kandidaatidest ning võivad tagada sugupoolte piisava esindatuse; igal valijal oleks võimalik anda üks hääl üleliidulise nimekirja poolt lisaks häälele, mille ta annab riikliku või piirkondliku nimekirja poolt; üleliidulise valimisringkonna poolt hääletamine toimuks suletud nimekirja proportsionaalse süsteemi kohaselt; parlamendikohad jagataks künnist kohaldamata vastavalt D'Hondti meetodile¹; teeb ettepaneku luua ELi tasandil valimisamet, et reguleerida üleliidulise nimekirja alusel toimuvaid valimisi ja kontrollida nende tulemust;

3. i) otsustab, et parlament teeb ettepaneku jaotada riikide vahel ümber 751 kohta juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud Eurostati poolt enne valimisi kinnitatud arvandmetega; kõnealune otsus tuleks vastu võtta enne parlamendi koosseisu volituste neljanda kalendriaasta lõppu;

ii) teeb ettepaneku alustada dialoogi Euroopa Ülemkoguga, et uurida võimalust saavutada kokkulepe vastupidava ja läbipaistva matemaatilise valemi osas Euroopa Parlamendi kohtade jaotamiseks, mis vastaks aluslepingutes sätestatud kriteeriumidele ning erakondade pluralismi ja liikmesriikidevahelise solidaarsuse põhimõtetele;
4. kutsub komisjoni üles esitama ettepanekut võtta vastu määrus, et parandada liikmesriikide esitatud rahvastikuandmete järjepidevust ja võrreldavust;
5. otsustab korraldada Euroopa Parlamendi valimised varem, juuni asemel mais;
6. kutsub liikmesriike ja erakondi üles soodustama naiste ning vähemuste paremat esindatust; on arvamisel, et liidu õiguspärasuse seisukohast on oluline, et Euroopa Parlament peegeldaks Euroopa rahvusliku mitmekesisust;
7. nõuab sama tungivalt, et erakonnad järgiksid kandidaatide valikul demokraatlikke põhimõtteid;
8. kutsub nõukogu, komisjoni ja liikmesriike üles suurendama jõupingutusi, et aidata teises liikmesriigis elavatel ELi kodanikel osaleda Euroopa Parlamendi valimistel nende elukohariigis; seoses sellega nõuab, et komisjon esitaks uue ettepaneku vaadata läbi nõukogu direktiiv 93/109/EÜ, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel², ning kaotada ära teabevahetussüsteem, mille ülesandeid võib ELi tasandil hakata Euroopa Parlamendi valimiste puhul täitma valijate register;
9. kordab oma ammust nõudmist, et muudetakse 1965. aasta privileegide ja immunitetide protokoll, et kehtestada Euroopa Parlamendi liikmetele ühtne riigiülene režiim³;

¹ Sainte-Lagué meetodi puhul kasutatakse jagajaid 1, 3, 5, 7 jne ning seda kasutati Euroopa Parlamendi 2009. aasta valimistel Saksamaal, Lätis ja Rootsis. Tulemused on veidi proportsionaalsemad kui need, mis saadakse d'Hondti meetodiga.

² ELT L 329, 30.12.1993, lk 34.

³ Euroopa Parlamendi 6. juuli 2006. aasta resolutsioon privileegide ja immunitetide protokoll muutmise kohta (ELT C 303 E, 13.12.2006, lk 830), milles parlament kinnitas oma kavatsust kasutada parlamendiliikmete põhimäärust kavandatava läbivaatamise osalise alusena (Euroopa Parlamendi 3. juuni 2003. aasta otsus Euroopa

10. esitab nõukogule aluslepingute muutmiseks II lisas sisalduvad muudatusettepanekud;
11. esitab nõukogule Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsesel ja üldistel valimistel käsitleva akti muutmiseks III lisas sisalduva ettepaneku;
12. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogule, nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele ja valitsustele.

Parlamendi liikmete põhimääruse vastuvõtmise kohta, ELT C 68 E, 18.3.2004, lk 115).

I LISA – Otsestel ja üldistel valimistel esindajate assambleesse valimist käsitleva akti (mis on lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsuse juurde) ja selle hilisemate muudatuste konsolideeritud versioon

Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlev akt¹

Artikkel 1

1. Igas liikmesriigis valitakse Euroopa Parlamendi liikmed võrdelise esindatuse põhjal, kasutades nimekirjasüsteemi või üksiku ülekantava hääle võtet.
2. Liikmesriigid võivad lubada hääletada eelisinimekirjasüsteemi põhjal korras, mille nad kehtestavad.
3. Valimised on otsesed, üldised ja vabad ning hääletamine on salajane.

Artikkel 2

Iga liikmesriik võib oma eripärast lähtuvalt moodustada Euroopa Parlamendi valimisteks valimisringkondi või jagada oma valimispiirkonna teisiti osadeks, ilma et see üldiselt mõjutaks hääletussüsteemi võrdelisust.

Artikkel 3

Liikmesriigid võivad kehtestada kohtade jaotamiseks künnise. Riigi tasandil ei või see künnis ületada viit protsenti antud häältest.

Artikkel 4

Iga liikmesriik võib kehtestada kandidaatide kampaaniakulude ülemmäära.

Artikkel 5

1. Viieaastane tähtaeg, milleks Euroopa Parlamendi liikmed on valitud, algab pärast iga valimist toimuva esimese istungjärgu avamisel.

¹ NB! Käesolev dokument on konsolideeritud versioon, mille koostamisel võttis Euroopa Parlamendi õigusteenistus aluseks otsestel ja üldistel valimistel esindajate assambleesse valimist käsitleva akti (EÜT L 278, 8.10.1976, lk 5), mida on muudetud otsusega 93/81/Euratom, ESTÜ, EMÜ, millega muudetakse esindajate otsest ja üldist Euroopa Parlamenti valimist käsitlevat akti, mis on lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsusele 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom (EÜT L 33, 9.2.1993, lk 15), ning nõukogu 25. juuni ja 23. septembri 2002. aasta otsusega 2002/772/EÜ, Euratom (EÜT L 283, 21.10.2002, lk 1). See konsolideeritud versioon erineb Euroopa Liidu Ametlike Väljaannete Talituse koostatud versioonist (CONSLEG. 1976X1008-23/09/2002) kahes punktis: artikli 6 lõikesse 1 lisatakse taane „– regioonide komitee liige”, mis tuleneb Amsterdami lepingu artiklist 5 (EÜT C 340, 10.11.1997), ja artiklid nummerdatakse ümber vastavalt nõukogu otsuse 2002/772/EÜ, Euratom artikli 2 lõikele 1.

Tähtaega võib vastavalt artikli 10 lõike 2 teisele lõigule pikendada või lühendada.

2. Iga liikme volituste aeg algab ja lõpeb samal ajal kui lõikes 1 osutatud tähtaeg.

Artikkel 6

1. Euroopa Parlamendi liikmed hääletavad individuaalselt ja isiklikult. Neid ei seo mingid juhised ning nad ei ole seotud mandaadiga.

2. Euroopa Parlamendi liikmetel on sellised privileegid ja immuuniteedid, mida kohaldatakse nende suhtes tulenevalt 8. aprilli 1965. aasta Euroopa ühenduste privileegide ja immuuniteetide protokollist.

Artikkel 7

1. Euroopa Parlamendi liikme volitused ei ole ühitatavad järgmiste volitustega:

- liikmesriigi valitsuse liige;
- Euroopa Ühenduste Komisjoni liige;
- Euroopa Ühenduste Kohtu või esimese astme kohtu kohtunik, kohtujurist või kohtusekretär;
- Euroopa Keskpannga direktorite nõukogu liige;
- Euroopa Ühenduste Kontrollikoja liige;
- Euroopa Ühenduste ombudsman;
- Euroopa Ühenduse ja Euroopa Aatomienergiaühenduse Majandus- ja Sotsiaalkomitee liige;
- regioonide komitee liige;
- Euroopa Ühenduse asutamislepingu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu alusel ühenduste fondide haldamiseks või alalise vahetu haldusülesande täitmiseks loodud komitee või muu organi liige;
- Euroopa Investeerimispannga direktorite nõukogu, halduskomitee või personali liige;
- Euroopa ühenduste institutsioonide või nende juurde kuuluvate spetsialiseeritud asutuste või Euroopa Keskpannga tegevametnik või -teenistuja.

2. Alates Euroopa Parlamendi 2004. aasta valimistest ei või Euroopa Parlamendi liige olla riigi parlamendi liige.

Erandina sellest reeglist ja piiramata lõike 3 kohaldamist:

– võivad Iiri parlamendi liikmed, kes valitakse järgnevatel valimistel Euroopa Parlamenti, olla topeltmandaadiga kuni järgmiste Iiri parlamendi valimisteni, millest alates kohaldatakse käesoleva lõike esimest lõiku;

– võivad Ühendkuningriigi parlamendi liikmed, kes on ka Euroopa Parlamendi liikmed Euroopa Parlamendi 2004. aasta valimistele eelneval viieaastasel tähtajal, olla topeltmandaadiga kuni Euroopa Parlamendi 2009. aasta valimisteni, millest alates kohaldatakse käesoleva lõike esimest lõiku.

3. Lisaks võib iga liikmesriik artiklis 8 ettenähtud asjaoludel laiendada liikmeksoleku ühitamatust käsitlevaid siseriiklikke eeskirju.

4. Euroopa Parlamendi liikmed, kelle suhtes lõiked 1, 2 ja 3 muutuvad kohaldatavaks artiklis 5 osutatud viieaastase tähtaja jooksul, asendatakse vastavalt artiklile 13.

Artikkel 8

Kui käesoleva akti muudest sätetest ei tulene teisiti, reguleeritakse igas liikmesriigis valimismenetlust siseriiklike õigusnormidega.

Need siseriiklikud õigusnormid, milles võidakse vajaduse korral arvesse võtta liikmesriikide eripära, ei mõjuta üldiselt hääletussüsteemi võrdelisust.

Artikkel 9

Euroopa Parlamendi liikmete valimisel on igal hääletajal vaid üks hääl.

Artikkel 10

1. Euroopa Parlamendi valimised korraldatakse iga liikmesriigi määratud kuupäeval ja kellaaegadel; see kuupäev peab kõigi liikmesriikide puhul langema samasse ajavahemikku, mis algab neljapäeva hommikul ja lõpeb sellele järgneval pühapäeval.

2. Liikmesriigid ei või häälte lugemise tulemusi ametlikult avaldada enne, kui hääletamine on suletud liikmesriigis, kelle valijad hääletavad lõikes 1 osutatud ajavahemikus viimasena.

Artikkel 11

1. Pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist määrab nõukogu ühehäälselt kindlaks valimistähtaja esimeste valimiste jaoks.

2. Järgmised valimised toimuvad artiklis 5 osutatud viieaastase tähtaja viimase aasta vastavas ajavahemikus.

Kui kõnealusel ajavahemikul ei ole valimiste korraldamine ühenduses võimalik, määrab

nõukogu ühehäälselt pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist ning hiljemalt üks kuu¹ enne artiklis 5 osutatud viieaastase tähtaja lõppu teise valimistähtaja, mis ei ole rohkem kui kahe kuu võrra varasem või ühe kuu võrra hilisem kui eelmise lõigu põhjal kindlaksmääratud ajavahemik.

3. Euroopa Parlament tuleb ilma kutsumiseta kokku esimesel teisipäeval pärast ühe kuu möödumist valimistähtajast, ilma et eespool öeldu piiraks Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 196 ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artikli 109 kohaldamist.

4. Euroopa Parlamendi eelmise koosseisu volitused lõpevad Euroopa Parlamendi uue koosseisu esimese istungi avamisel.

Artikkel 12

Euroopa Parlament kontrollib Euroopa Parlamendi liikmete volitusi. Sel eesmärgil võtab ta teadmiseks liikmesriikide poolt ametlikult teatatud tulemused ja lahendab käesoleva akti sätetest tuleneda võivad vaidlusküsimused, välja arvatud vaidlused, mis tulenevad aktis osutatud siseriiklikest normidest.

Artikkel 13

1. Koht vabaneb, kui Euroopa Parlamendi liikme volitused lõpevad tagasiastumise, surma või volituste äravõtmise tagajärjel.

2. Kui käesoleva akti muudest sätetest ei tulene teisiti, kehtestab iga liikmesriik sobiva menetluse artiklis 5 osutatud viieaastase ametiaja jooksul vabanevate kohtade täitmiseks ülejäänud tähtajaks.

3. Kui mõne liikmesriigi õiguse kohaselt nähakse sõnaselgelt ette mõnelt Euroopa Parlamendi liikmelt volituste äravõtmine, lõpevad need volitused selle liikmesriigi õigusnormide kohaselt. Riigi pädevad võimuorganid teatavad sellest Euroopa Parlamendile.

4. Kui koht vabaneb tagasiastumise või surma tagajärjel, teatab Euroopa Parlamendi president sellest viivitamata asjaomase liikmesriigi pädevatele võimuorganitele.

Artikkel 14

Kui peaks osutama vajalikuks võtta käesoleva akti rakendamiseks meetmeid, võtab sellised meetmed ühehäälselt nõukogu Euroopa Parlamendi ettepaneku põhjal ja pärast komisjoniga konsulteerimist, olles püüdnud Euroopa Parlamendiga nõukogu ja Euroopa Parlamendi esindajatest koosnevas lepituskomitees kokkuleppele jõuda.

Artikkel 15

Käesolev akt on koostatud hispaania, hollandi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, portugali,

¹ Euroopa Liidu Teatajas avaldatud otsuse 2002/772/EÜ versioonides (välja arvatud inglise- ja hispaaniakeelses versioonis) on selleks ajavahemikuks sätestatud üks aasta.

prantsuse, rootsi, saksa, soome ja taani keeles, kusjuures kõik tekstid on võrdselt autentset.

I ja II lisa on käesoleva akti lahutamatu osa.

Artikkel 16

Käesoleva akti sätted jõustuvad otsuses osutatud viimase teatamise vastuvõtmisele järgneva kuu esimesel päeval.

Udfærdiget i Bruxelles, den tyvende september nitten hundrede og seksoghalvfjerds.

Geschehen zu Brüssel am zwanzigsten September neunzehnhundertsechundsiebzig.

Vastu võetud tuhande üheksasaja seitsmekümne kuuenda aasta kahekümnendal septembril Brüsselis.

Done at Brussels on the twentieth day of September in the year one thousand nine hundred and seventy-six.

Fait à Bruxelles, le vingt septembre mil neuf cent soixante-seize.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil, an fichiú lá de mhí Mhéan Fómhair, míle naoi gcéad seachtó a sé.

Fatto a Bruxelles, addì venti settembre millenovecentosettantasei.

Gedaan te Brussel, de twintigste september negentienhonderd zesenzeventig.

I LISA

Ühendkuningriik kohaldab käesoleva akti sätteid üksnes Ühendkuningriigi suhtes.

II LISA

Deklaratsioon artikli 14 kohta

Lepituskomitee poolt järgitava menetluse suhtes on kokku lepitud tugineda 4. märtsi 1975. aasta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühisdeklaratsiooniga¹ kehtestatud menetluskorra punktidele 5, 6 ja 7.

¹ EÜT C 89, 22.4.1975, lk 1.

II LISA – Aluslepingute muutmise ettepanek

EUROOPA LIIDU LEPING

Muudatusettepanek A

Euroopa Liidu leping Artikkel 14 – lõige 2

Euroopa Liidu leping

2. Euroopa Parlament koosneb liidu kodanike esindajatest. ***Nende arv ei ole suurem kui seitsesada viiskümmend, millele lisandub president.*** Kodanike esindatus on kahanevalt proportsionaalne, alammääraks on kuus liiget liikmesriigi kohta. Ükski liikmesriik ei saa üle üheksakümne kuue koha.

Euroopa Ülemkogu ***võtab*** ühehäälselt Euroopa Parlamendi algatusel ja nõusolekul vastu otsuse Euroopa Parlamendi ***koosseisu kohta, austades esimeses lõigus osutatud põhimõtteid.***

Muudatusettepanek

2. Euroopa Parlament koosneb liidu kodanike esindajatest.

2 a. Seitsesada viiskümmend üks esindajat valitakse liikmesriikides. Kodanike esindatus on kahanevalt proportsionaalne, alammääraks on kuus liiget liikmesriigi kohta. Ükski liikmesriik ei saa üle üheksakümne kuue koha.

Nende kohtade jagunemine riikide vahel vaadatakse korrapäraselt läbi. Enne parlamendi ametiaja neljanda kalendriaasta lõppu võtab Euroopa Ülemkogu ühehäälselt Euroopa Parlamendi algatusel ja nõusolekul vastu otsuse parlamendikohtade jaotuse kohta Euroopa Parlamendi järgmisel ametiajal.

2 b. Lisaks sellele valitakse kaksikümmend viis esindajat kogu liidu territooriumit hõlmavas ühtses valimisringkonnas.

PROTOKOLL (nr 7) EUROOPA LIIDU PRIVILEEGIDE JA IMMUNITEETIDE
KOHTA

Muudatusettepanek B

Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokoll
Artikkel 7

Protokoll (nr 7)

Euroopa Parlamendi istungipaika sõitvate või sealt lahkuvate Euroopa Parlamendi liikmete vaba liikumise suhtes ei kehtestata ühtegi haldus- ega muud piirangut.

Tolli- ja valuutakontrolli suhtes võimaldatakse Euroopa Parlamendi liikmetele:

a) nende oma valitsuse poolt samad soodustused, mis välismaal ajutisel ametilähetusel olevatele kõrgetele ametnikele;

b) teiste liikmesriikide valitsuste poolt samad soodustused, mis välisriikide valitsuste esindajatele ajutisel ametilähetusel.

Muudatusettepanek

Euroopa Parlamendi liikmetel on õigus vabalt liikuda kogu Euroopa Liidus.

Nimetatud õigust ei või piirata ei seaduse ega avaliku võimu organi korraldusega.

Muudatusettepanek C

Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokoll
Artikkel 8

Protokoll (nr 7)

Euroopa Parlamendi liikmeid ei või üle kuulata, nende suhtes tõkendit kohaldada ega neid kohtumenetlusele allutada nende poolt oma kohustuste täitmisel avaldatud arvamuste või antud häälte tõttu.

Muudatusettepanek

Euroopa Parlamendi liikmeid ei või ühelgi juhul üle kuulata, nende suhtes tõkendit kohaldada ega neid kohtumenetlusele allutada nende poolt oma volituste täitmisel sooritatud toimingute, antud häälte või tehtud avalduste tõttu.

Euroopa Parlament otsustab parlamendiliikme taotlusel, kas toiming sooritati või avaldus tehti

parlamendiliikme volituste täitmisel.

Euroopa Parlament kehtestab käesoleva artikli rakendamise korra Euroopa Parlamendi kodukorras.

Muudatusettepanek D

Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokoll Artikkel 9

Protokoll (nr 7)

Euroopa Parlamendi istungjärkude ajal on Euroopa Parlamendi liikmetel:

a) oma riigi territooriumil samasugune immunitet nagu selle riigi parlamendi liikmetel;

b) teise liikmesriigi territooriumil immunitet tõkendite ja kohtumenetluse suhtes.

Euroopa Parlamendi liikmete immunitet kehtib ka siis, kui nad sõidavad Euroopa Parlamendi istungipaika ja sealt tagasi.

Immunitedile ei saa tugineda, kui parlamendiliige tabatakse õiguserikkumiselt, ning see ei takista Euroopa Parlamendil kasutamast õigust oma liikme immunitet ära võtta.

Muudatusettepanek

1. Parlamendiliikme isikuvabadust on lubatud piirata ainult Euroopa Parlamendi nõusolekul, välja arvatud juhul kui parlamendiliige tabatakse õigusrikkumise toimepanekul.

2. Parlamendiliikme dokumentide või elektrooniliste salvestiste arestimiseks või parlamendiliikme, tema ametiruumi või elukoha läbiotsimiseks või parlamendiliikme kirjavahetuse jälgimiseks või telefonikõnede pealtkuulamiseks võib anda korralduse ainult Euroopa Parlamendi nõusolekul.

3. Parlamendiliikmel on õigus keelduda andmast ütlusi sellise teabe kohta, mille ta on saanud oma volituste täitmisel, või nende isikute kohta, kellelt ta on nimetatud teavet saanud või kellele seda edastanud.

4. Parlamendiliikme vastu algatatud juurdlus või kriminaalmenetlus peatatakse Euroopa Parlamendi taotlusel.

5. Lõike 2 kohast nõusolekut võivad taotleda ainult siseriikliku õiguse alusel selleks pädevad asutused.

6. Lõike 2 kohane nõusolek või lõike 4 kohane peatamine võib olla tingimuslik, piiratud ajas või piiratud ulatuses.

III LISA – Nõukogu otsuse ettepaneku eelnõu, millega võetakse vastu sätted, millega muudetakse Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestest ja üldistel valimistel käsitlevat 20. septembri 1976. aasta akti

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut ja eriti selle artiklit 223,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi nõusolekut,

ning arvestades järgmist:

(1) tuleks rakendada aluslepingu sätteid valimismenetluse kohta,

ON VASTU VÕTNUD käesolevale otsusele lisatud sätted ja soovitab liikmesriikidel need heaks kiita kooskõlas oma vastavate põhiseadusest tulenevate nõuetega.

Käesolev otsus ja sellele lisatud sätted avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas.

Liikmesriigid teatavad Euroopa Liidu Nõukogu peasekretärile viivitamata oma põhiseadusest tulenevatest nõuetest lähtuvalt käesolevale otsusele lisatud sätete heakskiitmiseks vajaliku menetluse lõpuleviimisest.

Muudatused jõustuvad selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuule, mil liikmesriigid kiidavad käesoleva otsuse sätted heaks kooskõlas oma vastavate põhiseadusest tulenevate nõuetega.

Lisa nõukogu otsuse ettepaneku eelnõule, millega võetakse vastu sätted, millega muudetakse Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlevat 20. septembri 1976. aasta akti¹

Muudatusettepanek 1

**1976. aasta valimist käsitlev akt
Artikkel 1 – lõige 1**

1976. aasta valimist käsitlev akt

1. **Igas liikmesriigis valitakse** Euroopa Parlamendi liikmed võrdelise esindatuse põhjal, kasutades nimekirjasüsteemi või üksiku ülekantava hääle võtet.

Muudatusettepanek

1. Euroopa Parlamendi liikmed **valitakse liidu kodanike esindajatena** võrdelise esindatuse põhjal, kasutades nimekirjasüsteemi või üksiku ülekantava hääle võtet.

Muudatusettepanek 2

**1976. aasta valimist käsitlev akt
Artikkel 2 a (uus)**

1976. aasta valimist käsitlev akt

Muudatusettepanek

Artikkel 2 a

1. Kohtade jagamiseks liikmesriikide vahel vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 14 lõike 2 a kohasele kahaneva proportsionaalsuse põhimõttele peab iga riigi rahvaarvu ja parlamendikohtade arvu suhe enne täisarvudeni ümardamist varieeruma vastavalt rahvaarvule sellisel viisil, et suurema rahvaarvuga riigi

¹ Käesolevas dokumendis toodud muudatusettepanekud põhinevad konsolideeritud versioonil, mille koostamisel võttis Euroopa Parlamendi õigusteenistus aluseks otsestel ja üldistel valimistel esindajate assambleesse valimist käsitleva akti (EÜT L 278, 8.10.1976, lk 5), mida on muudetud otsusega 93/81/Euratom, ESTÜ, EMÜ, millega muudetakse esindajate otsest ja üldist Euroopa Parlamenti valimist käsitlevat akti, mis on lisatud 20. septembri 1976. aasta otsusele 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom (EÜT L 33, 9.2.1993, lk 15), ning nõukogu 25. juuni ja 23. septembri 2002. aasta otsusega 2002/772/EÜ, Euratom (EÜT L 283, 21.10.2002, lk 1). See konsolideeritud versioon erineb Euroopa Liidu Ametlike Väljaannete Talituse koostatud versioonist (CONSLEG. 1976X1008-23/09/2002) kahes punktis: artikli 6 lõikesse 1 lisatakse taane „– regioonide komitee liige”, mis tuleneb Amsterdami lepingu artiklist 5 (EÜT C 340, 10.11.1997), ja artiklid nummerdatakse ümber vastavalt nõukogu otsuse 2002/772/EÜ, Euratom artikli 2 lõikele 1.

parlamendiliige esindab suuremat arvu kodanikke kui väiksema rahvaarvuga riigi parlamendiliige, ning samal ajal peab väiksema rahvaarvuga riigil olema vähem parlamendikohti kui suurema rahvaarvuga riigil.

2. Juhul, kui riik ühineb Euroopa Liiduga parlamendi ametiaja kestel, eraldatakse talle kohad, mis lisatakse Euroopa Liidu lepingu artikli 14 lõigetes 2 a ja 2 b sätestatud kohtade arvule üleminekuperioodiks kuni parlamendi ametiaja lõpuni.

Muudatusettepanek 3

1976. aasta valimist käsitlev akt Artikkel 2 b (uus)

1976. aasta valimist käsitlev akt

Muudatusettepanek

Artikkel 2 b

1. Vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 14 lõikele 2 b moodustatakse kogu liidu territooriumit hõlmav täiendav valimisringkond, millest valitakse kakskümmend viis parlamendiliiget.

2. Euroopa Parlament ja nõukogu loovad seadusandliku tavamenetluse kohaselt Euroopa Liidu valimisringkonna valimisprotsessi korraldamiseks ja kontrollimiseks valimisameti.

3. Euroopa erakondade esitatud riigiülesed Euroopa Liidu valimisringkonna kandidaatide nimekirjad on vastuvõetavad ainult siis, kui:

a) neisse kuulub kandidaate vähemalt ühest kolmandikust liikmesriikidest ja

b) need on sooliselt tasakaalustatud.

4. Igal valijal on üks lisahääli, mille ta võib anda kandidaadile Euroopa Liidu nimekirjas. Parlamendikohad jagatakse

vastavalt Sainte-Laguë meetodile.

5. Euroopa Liidu valimisringkonnast valimist käsitlevad üksikasjalikud eeskirjad määratakse kindlaks rakendusmeetmetes, mis võetakse vastu vastavalt artiklile 14.

Muudatusettepanek 4

1976. aasta valimist käsitlev akt Artikkel 3

1976. aasta valimist käsitlev akt

Liikmesriigid võivad kehtestada kohtade jaotamiseks künnise. Riigi tasandil ei või see künnis ületada viit protsenti antud häältest.

Muudatusettepanek

1. Liikmesriigid võivad kehtestada kohtade jaotamiseks künnise. Riigi tasandil ei või see künnis ületada viit protsenti antud häältest.

2. Euroopa Liidu valimisringkonna kohtade jaotamiseks künnist ei ole.

Muudatusettepanek 5

1976. aasta valimist käsitlev akt Artikkel 4

1976. aasta valimist käsitlev akt

Iga liikmesriik võib kehtestada kandidaatide kampaaniakulude ülemmäära.

Muudatusettepanek

Iga liikmesriik võib kehtestada kandidaatide **ja erakondade** kampaaniakulude ülemmäära **riiklikul ja/või piirkondlikul tasandil**.
Valimisamet kehtestab kandidaatide ja erakondade kampaaniakulude ülemmäära Euroopa Liidu tasandil.

Muudatusettepanek 6

1976. aasta valimist käsitlev akt Artikkel 5 – lõige 1 – teine lõik

1976. aasta valimist käsitlev akt

Tähtaega võib vastavalt artikli **10** lõike 2 teisele lõigule pikendada või lühendada.

Muudatusettepanek

Tähtaega võib vastavalt artikli **11** lõike 2 teisele lõigule pikendada või lühendada.

Muudatusettepanek 7

1976. aasta valimist käsitlev akt Artikkel 6 – lõige 2

1976. aasta valimist käsitlev akt

2. Euroopa Parlamendi liikmetel on sellised **privileegid ja immunitetid, mida kohaldatakse nende suhtes tulenevalt 8. aprilli 1965. aasta Euroopa ühenduste privileegide ja immunitetide protokollist.**

Muudatusettepanek

2. Euroopa Parlamendi liikmetel on sellised **õigused ja kohustused, mis on sätestatud parlamendiliikmete põhimääruses ning Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokollis.**

Muudatusettepanek 8

1976. aasta valimist käsitlev akt Artikkel 7 – lõige 1 – taane 1 a (uus)

1976. aasta valimist käsitlev akt

Muudatusettepanek

– riigi või piirkondlikul tasandil seadusandlikku pädevust omava parlamendi liige;

Muudatusettepanek 9

1976. aasta valimist käsitlev akt Artikkel 7 – lõige 2

1976. aasta valimist käsitlev akt

2. Alates Euroopa Parlamendi 2004. aasta valimistest ei või Euroopa Parlamendi liige olla riigi parlamendi liige.

Erandina sellest reeglist ja piiramata lõike 3 kohaldamist:

Muudatusettepanek

välja jäetud

– võivad Iiri parlamendi liikmed, kes valitakse järgnevatel valimistel Euroopa Parlamendi, olla topeltmandaadiga kuni järgmiste Iiri parlamendi valimiseni, millest alates kohaldatakse käesoleva lõike esimest lõiku;

– võivad Ühendkuningriigi parlamendi liikmed, kes on ka Euroopa Parlamendi liikmed Euroopa Parlamendi 2004. aasta valimistele eelneval viieaastasel tähtajal, olla topeltmandaadiga kuni Euroopa Parlamendi 2009. aasta valimiseni, millest alates kohaldatakse käesoleva lõike esimest lõiku.

Muudatusettepanek 10

1976. aasta valimist käsitlev akt

Artikkel 7 – lõige 4

1976. aasta valimist käsitlev akt

4. Euroopa Parlamendi liikmed, kelle suhtes ***lõiked 1, 2 ja 3 muutuvad*** kohaldatavaks artiklis 5 osutatud viieaastase tähtaja jooksul, asendatakse vastavalt ***artiklile*** 13.

Muudatusettepanek

4. Euroopa Parlamendi liikmed, kelle suhtes ***lõige 1 või 3 muutub*** kohaldatavaks artiklis 5 osutatud viieaastase tähtaja jooksul, asendatakse vastavalt ***artiklitele*** 13 ***a ja 13 b***.

Muudatusettepanek 11

1976. aasta valimist käsitlev akt

Artikkel 9

1976. aasta valimist käsitlev akt

Euroopa Parlamendi liikmete valimisel on igal hääletajal vaid üks hääl.

Muudatusettepanek

Euroopa Parlamendi liikmete valimisel on igal hääletajal vaid üks hääl, ***ilma et see piiraks artikli 2 b kohaldamist. Selle põhimõtte järgimise tagamiseks kehtestavad Euroopa Parlament ja nõukogu määruse abil seadusandliku tavamenetluse kohaselt valijate registri Euroopa Liidu tasandil.***

Muudatusettepanek 12

1976. aasta valimist käsitlev akt Artikkel 11 – lõige 1

1976. aasta valimist käsitlev akt

1. *Pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist määrab* nõukogu *ühehäälselt* kindlaks valimistähtaja *esimeste valimiste jaoks.*

Muudatusettepanek

1. Euroopa *Parlament ja* nõukogu *määravad* kindlaks valimistähtaja *hiljemalt kaks aastat enne parlamendi viieaastase ametiaja lõppu vastavalt artiklile 14.*

Muudatusettepanek 13

1976. aasta valimist käsitlev akt Artikkel 11 – lõige 2

1976. aasta valimist käsitlev akt

2. *Järgmised valimised toimuvad artiklis 5 osutatud viieaastase tähtaja viimase aasta vastavas ajavahemikus.*

Kui kõnealusel ajavahemikul ei ole valimiste korraldamine ühenduses võimalik, määrab nõukogu ühehäälselt pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist ning hiljemalt üks kuu¹ enne artiklis 5 osutatud viieaastase tähtaja lõppu teise valimistähtaja, mis ei ole rohkem kui kahe kuu võrra varasem või ühe kuu võrra hilisem kui eelmise lõigu põhjal kindlaksmääratud ajavahemik.

Muudatusettepanek

välja jäetud

Muudatusettepanek 14

1976. aasta valimist käsitlev akt Artikkel 11 – lõige 3

¹ Euroopa Ühenduse Teatajas avaldatud otsuse 2002/772/EÜ versioonides (välja arvatud inglisis- ja hispaaniakeelses versioonis) on selleks ajavahemikuks sätestatud üks aasta.

1976. aasta valimist käsitlev akt

3. Euroopa Parlament tuleb ilma kutsumiseta kokku esimesel teisipäeval pärast ühe kuu möödumist valimistähtajast, ilma et eespool öeldu piiraks Euroopa **Ühenduse asutamislepingu artikli 196 ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artikli 109** kohaldamist.

Muudatusettepanek

3. Euroopa Parlament tuleb ilma kutsumiseta kokku esimesel teisipäeval pärast ühe kuu möödumist valimistähtajast, ilma et eespool öeldu piiraks Euroopa **Liidu toimimise lepingu artikli 229** kohaldamist.

Muudatusettepanek 15

1976. aasta valimist käsitlev akt
Artikkel 12

1976. aasta valimist käsitlev akt

Euroopa Parlament kontrollib **Euroopa Parlamendi liikmete** volitusi. **Sel eesmärgil võtab ta teadmiseks liikmesriikide poolt ametlikult teatatud tulemused ja lahendab käesoleva akti sätetest tuleneda võivad vaidlusküsimused, välja arvatud vaidlused, mis tulenevad aktis osutatud siseriiklikest normidest.**

Muudatusettepanek

Euroopa Parlament kontrollib **parlamendiliikmete** volitusi **artikli 2 b lõikes 2 nimetatud valimisameti ja liikmesriikide poolt ametlikult teatatud tulemuste põhjal.**

Muudatusettepanek 16

1976. aasta valimist käsitlev akt
Artikkel 13

1976. aasta valimist käsitlev akt

- 1. Koht vabaneb, kui Euroopa Parlamendi liikme volitused lõpevad tagasiastumise, surma või volituste äravõtmise tagajärjel.**
- 2. Kui käesoleva akti muudest sätetest ei tulene teisiti, kehtestab iga liikmesriik sobiva menetluse artiklis 5 osutatud viieaastase ametiaja jooksul vabanevate kohtade täitmiseks ülejäänud tähtajaks.**
- 3. Kui mõne liikmesriigi õiguse kohaselt nähakse sõnaselgelt ette mõnelt Euroopa**

Muudatusettepanek

Koht vabaneb, kui Euroopa Parlamendi liikme volitused lõpevad tagasiastumise, surma või volituste äravõtmise tagajärjel.

Parlamendi liikmelt volituste äravõtmine, lõpevad need volitused selle liikmesriigi õigusnormide kohaselt. Riigi pädevad võimuorganid teatavad sellest Euroopa Parlamendile.

4. Kui koht vabaneb tagasiastumise või surma tagajärjel, teatab Euroopa Parlamendi president sellest viivitamata asjaomase liikmesriigi pädevatele võimuorganitele.

Muudatusettepanek 17

1976. aasta valimist käsitlev akt
Artikkel 13 a (uus)

1976. aasta valimist käsitlev akt

Muudatusettepanek

Artikkel 13 a

1. Liikmesriikidest valitud liikmete puhul ja kui käesoleva akti muudest sätetest ei tulene teisiti, kehtestab iga riik sobiva korra artiklis 5 osutatud viieaastase ametiaja jooksul vabanevate kohtade täitmiseks ülejäänud tähtajaks.

2. Kui mõne liikmesriigi õiguse kohaselt nähakse ette riigi parlamendi liikme ajutine asendamine sünnituspuhkuse ajaks, võib liikmesriik otsustada, et neid sätteid kohaldatakse koos vajalike muudatustega sellest liikmesriigist valitud Euroopa Parlamendi liikmete suhtes.

3. Kui mõne liikmesriigi õiguse kohaselt nähakse sõnaselgelt ette mõnelt sellest liikmesriigist valitud Euroopa Parlamendi liikmelt volituste äravõtmine, lõpevad need volitused selle liikmesriigi õigusnormide kohaselt. Selliseid sätteid ei tohi vastu võtta tagasiulatuvalt. Riigi pädevad ametiasutused teatavad sellest Euroopa Parlamendile.

4. Kui liikmesriikidest valitud liikme koht vabaneb tagasiastumise või surma tagajärjel, teatab Euroopa Parlamendi

president sellest viivitamata asjaomase liikmesriigi pädevatele ametiasutustele.

(Muudatusettepanekuga taastatakse osaliselt 1976. aasta valimist käsitleva akti artikli 13 lõigete 2, 3 ja 4 sõnastus. Vt artikli 13 muudatusettepanekut.)

Muudatusettepanek 18

1976. aasta valimist käsitlev akt
Artikkel 13 b (uus)

1976. aasta valimist käsitlev akt

Muudatusettepanek

Artikkel 13 b

1. Euroopa Liidu valimisringkonnast valitud liikmete puhul ja kui käesoleva akti muudest sätetest ei tulene teisiti, määratakse rakendusmeetmetes, mis võetakse vastu vastavalt artiklile 14, kindlaks artiklis 5 osutatud viieaastase ametiaja jooksul vabanevate kohtade täitmiseks asjakohane kord.

2. Kui ELi õiguse kohaselt nähakse sõnaselgelt ette mõnelt Euroopa Liidu nimekirjast valitud Euroopa Parlamendi liikmelt volituste äravõtmine, lõpevad need volitused nimetatud õigusnormide kohaselt. Valimisamet teatab sellest Euroopa Parlamendile.

3. Kui Euroopa Liidu valimisringkonnast valitud liikme koht vabaneb tagasiastumise või surma tagajärjel, teatab Euroopa Parlamendi president sellest viivitamata valimisametile.

Muudatusettepanek 19

1976. aasta valimist käsitlev akt
Artikkel 13 c (uus)

1976. aasta valimist käsitlev akt

Muudatusettepanek

Artikkel 13 c

Euroopa Parlament lahendab käesoleva akti sätetest tuleneda võivad vaidlusküsimused, mis kuuluvad liidu õiguse kohaldamisalasse.

Muudatusettepanek 20

**1976. aasta valimist käsitlev akt
Artikkel 14**

1976. aasta valimist käsitlev akt

Kui peaks osutama vajalikuks võtta käesoleva akti rakendamiseks meetmeid, võtab sellised meetmed ühehäälselt nõukogu Euroopa Parlamendi ettepaneku põhjal ja pärast komisjoniga konsulteerimist, olles püüdnud Euroopa Parlamendiga nõukogu ja Euroopa Parlamendi esindajatest koosnevas lepituskomitees kokkuleppele jõuda.

Muudatusettepanek

Meetmed käesoleva akti rakendamiseks võtab vastu nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega Euroopa Parlamendi ettepaneku põhjal, kes teeb otsuse oma liikmete häälteenamusega, pärast komisjoniga konsulteerimist ja Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.

Muudatusettepanek 21

**1976. aasta valimist käsitlev akt
Artikkel 15 – lõige 2**

1976. aasta valimist käsitlev akt

I ja II lisa on käesoleva akti lahutamatu osa.

Muudatusettepanek

välja jäetud

Muudatusettepanek 22

**1976. aasta valimist käsitlev akt
Artikkel 15 – lõik 2 a (uus)**

1976. aasta valimist käsitlev akt

Muudatusettepanek

Ühinemislepingute kohaselt on ka käesoleva akti bulgaaria-, eesti-, leedu-, läti-, malta-, poola-, rumeenia-, slovaki-, sloveeni-, tšehhi- ja ungarikeelsed tekstid autentsed.

Muudatusettepanek 23

1976. aasta valimist käsitlev akt

I LISA

1976. aasta valimist käsitlev akt

Muudatusettepanek

I LISA

välja jäetud

Ühendkuningriik kohaldab käesoleva akti sätteid üksnes Ühendkuningriigi suhtes.

Muudatusettepanek 24

1976. aasta valimist käsitlev akt

II LISA

1976. aasta valimist käsitlev akt

Muudatusettepanek

II LISA

välja jäetud

Deklaratsioon artikli 14 kohta

Lepituskomitee poolt järgitava menetluse suhtes on kokku lepitud tugineda 4. märtsi 1975. aasta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühisdeklaratsiooniga kehtestatud menetluskorra punktidele 5, 6 ja 7.

SELETUSKIRI

EUROOPA PARLAMENDI VALIMISTE REFORM

Andrew Duff, EP liige

Taust

Otsestel ja üldistel valimistel valitav Euroopa Parlament on Euroopa Liidu põhiseadusliku korra peamine tunnus. 1951. aastal nähti Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse asutamist käsitleva Pariisi lepingu artikliga 20 ette assamblee, mis koosneb ühenduseks liitunud riikide rahvaste esindajatest. Artikli 21 lõikes 3 on öeldud:

Assamblee koostab ettepanekuid otsesteks ja üldisteks valimisteks ühtse menethuse kohaselt kõikides liikmesriikides.

Nõukogu määrab ühehäälselt asjakohased sätted, mida ta soovib liikmesriikidel vastu võtta kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega.

Sama säte võeti vastu Euroopa Majandusühenduse asutamist käsitleva Rooma lepingu (1957) artikli 138 lõikega 3¹.

1954. aastal nõudis ESTÜ Ühisassamblee kõnealuse sätte rakendamist². 1960. aastal koostas Euroopa Parlamentaarne Assamblee konventsiooni eelnõu otseste valimiste kehtestamise kohta, mille ta esitas nõukogule kaalumiseks³. Kõnealuses küsimuses ei saavutatud siiski edu enne 1969. aasta detsembris toimunud Haagi tippkohtumist, mis tõi küsimuse taas nõukogu päevakorda. Euroopa Komisjoni mandaadiga Vedeli raportis (1972) soovitati lepingu otseseid valimisi käsitleva sätte varast rakendamist⁴. Vedel soovitas, et termin „ühtne valimismenetlus” ei pea tingimata tähendama, et valimissüsteemi täielik ühtsus tuleb saavutada ühes etapis: parlament võiks liikuda ühtse valimisseaduse suunas pärast seda, kui ta on saavutanud oma esimestel otsestel valimistel suurema legitiimsuse.

1974. aasta detsembris võtsid Pariisis Valéry Giscard d'Estaing'i juhtimisel kohtunud valitsusjuhid vastu põhimõttelise otsuse jätkata otseste valimistega niipea kui võimalik ja mis tahes ajal 1978. aastal või pärast seda⁵. Kõnealune otsus täiendas nende otsust muuta oma ajutised tippkohtumised ametlikuks Euroopa Ülemkoguks – ning võis olla koguni *quid pro quo*.

Euroopa Parlament oli juba alustanud oma 1960. aasta konventsiooni eelnõu läbivaatamist⁶.

¹ Ka Euratomi asutamislepingu artikli 108 lõige 3.

² Teitgeni raport, poliitika- ja välissuhete komisjon, dokument nr 5 1954/1955, ning ühisassamblee 2. detsembri 1954. aasta resolutsioon ühisassamblee volituste ja nende kasutamise kohta; ESTÜ, EÜT, 11.12.1954.

³ Dehousse'i raport, EÜT 37, 2.6.1960.

⁴ Euroopa Parlamendi volituste laiendamise probleemi uuriva töörühma raport, Euroopa Ühenduste bulletin, lisa 4/72.

⁵ Valitsusjuhtide kommüniee lõige 12, Pariis, 9.–10. detsember 1974. Ühendkuningriik ja Taani esitasid reservatsioonid. Otsuse kinnitas järgmise aasta detsembris Roomas toimunud Euroopa Ülemkogu.

⁶ Patijni 14. jaanuari 1975. aasta raport; EÜT C 32, 11.2.1975.

Patijni raportis tehti ettepanek valida parlament otseste valimiste teel viieaastaseks ametiajaks. Siseriiklikke valimissüsteeme pidi kohaldatama vaid esialgu ja üksnes üleminekuperioodil kuni ühtsema valimissüsteemi kehtestamiseni, mis pidi valmima teisteks valimisteks. Hääletamine pidi kestma kolm päeva ja toimuma kogu ühenduses samal ajal. Parlamendiliikmete topeltmandaat oli lubatud, kuid seda ei propageeritud. Koostati EÜ tasandil nimekiri ametikohtadest, mida ei peetud Euroopa Parlamendi mandaadiga ühitatavaks. 355 kohta (tol ajal üheksa liikmesriigi jaoks) jaotati proportsionaalselt järgmiselt: Saksamaa 71, Ühendkuningriik 67, Itaalia 66, Prantsusmaa 65, Madalmaad 27, Belgia 23, Taani 17, Iirimaa 13, Luksemburg 6 kohta. Otsestel valimistel valitud Euroopa Parlamendi liikmete privileegid ja immuuniteedid olid samad mis liikmesriikide parlamendiliikmetel. Kohaldati ka riigi diskretsiooni seoses valijate ja kandidaatide sobiva ea, vabade kohtade täitmise, erakondade eeskirjade ja parlamendiliikmete töötingimustega. Kuni ühtse valimismenetluse jõustumiseni pidi liikmete volitusi kontrollima parlament.

Patijni raport osutus piisavalt pragmaatiliseks, nii et liikmesriigid said selle nõukogus peetavatel läbirääkimistel aluseks võtta. Kokkuleppele jõudmist takistas oluliselt Briti valitsuse keeldumine võtta vastu proportsionaalne valimissüsteem, mille kohaselt langeks kohtade arv Euroopa Parlamendis ulatuslikult kokku häälte arvuga valimiskastis. Kuigi ühtse valimismenetluse puudumine põhjustas sel ajal suurt pinget, oli tagasi vaadates parlamendil kindlasti õigus keskenduda esmajoonel otseste valimiste kehtestamisele ja lükata süsteemi täiustamine edasi.

Lõpuks ometi otsesed valimised

20. septembril 1976 saavutas nõukogu kokkuleppe otsestel ja üldistel valimistel Euroopa Parlamendi liikmete valimist käsitleva akti kohta. Akt, millel on esmase õiguse staatus ja mille pidid ratifitseerima kõik liikmesriigid, lisati otsusele¹.

Nõukogu moodustas 410 liikmest (sel ajal üheksast riigist) koosneva koja, milles neljal kõige suuremal riigil oli võrdne arv kohti. Kuigi korrati eesmärki luua tulevane ühtne valimismenetlus, ei seatud selle täitmiseks mingit ajakava. Hääletus pidi toimuma neljapäevast pühapäevani. Kuni ühtse valimismenetluse kehtestamiseni pidi parlament valitud parlamendiliikmete volituste kontrollimiseks võtma arvesse igas liikmesriigis esitatud ametlikke tulemusi. Üksikasjade lahendamiseks parlamendiga loodi lepitusmenetlus². Pärast mõningast viivitust toimusid Euroopa Parlamendi esimesed valimised 1979. aasta juunis.

Äsja valitud parlament hakkas peagi kaaluma 1976. aasta akti muutmist ühtseks valimismenetluseks. Seitlingeri raporti projektis keskenduti proportsionaalsele esindatusele³. Tehti ettepanek moodustada mitmemandaadilised valimisringkonnad, mis koosneksid kolmest kuni viieteistkümnest Euroopa Parlamendi liikmest ning mille puhul kohtade arv määratakse d'Hondti süsteemi järgi, ning anti võimalus eelishääletuse süsteemi kasutamiseks. Raportis märgiti, et normist võib kõrvale kalduda konkreetsete geograafiliste või etniliste tegurite tõttu. Seitlinger püüdis ka rõhutada, et ühe liikmesriigi kodanikele, kes on elanud alaliselt teises liikmesriigis üle viie aasta, tuleks anda õigus hääletada elukohariigis. Tehti ettepanek

¹ Nõukogu otsus 76/787/ESTÜ, EMÜ, EURATOM; EÜT L 278, 8.10.1976.

² Ühendkuningriik ja Taani lisasid deklaratsioonid oma ülemereterritooriumide kohta ning Saksamaa lisas deklaratsiooni seoses Berliiniga.

³ Seitlingeri raport, mis võeti vastu 10. märtsil 1982. aastal 158 poolt-, 77 vastu- ja 27 erapooletu häälega; EÜT C 87, 5.4.1982. Vt õiguskomisjoni kriitiline arvamus (raportöör D'Angelosante).

vähendada valimiste toimumise aega kahele päevale (pühapäevale ja esmaspäevale). Võttes arvesse ühenduse üldist poliitilist olukorda, millele lisandus Briti valitsuse jätkuv keeldumine loobuda oma lihthälteenamuse süsteemist ühendaadilistes valimisringkondades, ei olnud edu saavutamine nõukogus siiski võimalik.

Sama saatus ootas Reinhold Bockletit, kes määrati kõnealusel küsimuses raportööriks järgmisel ametiajal (1984–89). Tema jõupingutused luhtusid Briti valitsuse takistuse tõttu. Leidlikkuse abil ei olnud võimalik ühendada proportsionaalset ja ebaproportsionaalset valimissüsteemi raamistikuks, mida oleks saanud pidada täiesti ühtseks ja mis samal ajal oleks võimaldanud saavutada konsensuse nii parlamendis kui ka nõukogus.

Berliini müüri langemise ja Ida-Saksamaa ühendusse integreerimise järel oli vaja vaadata läbi Saksamaa parlamendiliikmete arv Euroopa Parlamendis. Pärast 1989. aasta valimisi (tollases 12 riigis) määrati selles küsimuses raportööriks Karel De Gucht. Tal õnnestus koostada kaks vaheraportit, mis panid asjad liikuma. Esimeses vaheraportis kordas De Gucht parlamendi varasemat ettepanekut kasutada d'Hondti süsteemi¹. Olles mures väheneva valimisosaluse pärast aastatel 1984–1989, pani ta arutlusele küsimuse, kuidas tuleks Euroopa Parlamendi valimisi läbi viia ja rahastada. Oma teises raportis tegi De Gucht ettepaneku, et ühendatud Saksamaa kohtade arv peaks olema 99, jättes Prantsusmaale, Itaaliale ja Ühendkuningriigile võrdselt 87 kohta². Lõpuks tegi De Gucht ettepaneku lisasüsteemi kohta, mille kohaselt kaks kolmandikku Briti kohtadest võiks valida lihthälteenamuse alusel ühendaadilistes valimisringkondades, kuid üks kolmandik jaotataks proportsionaalselt iga erakonna häälte koguarvuga.

Vaatamata parlamendi jõupingutustele, lõpetas valimissüsteemi ummikseisu hoopis 1997. aasta mais toimunud valimiste järel Ühendkuningriigis moodustatud leiboristide valitsus, keda abistasid kõnealusel küsimusel liberaaldemokraadid. 1999. aasta valimisteks kehtestati Suurbritannias piirkondliku proportsionaalse esindatuse suletud nimekirja süsteem³. Samalaadsed reformid viidi läbi Prantsusmaal 2004. aasta valimisteks.

Kasulik lepingu muutmine

Samal ajal tehti Maastrichti lepinguga (1992) Euroopa Liidu kodakondsuse valdkonnas selgeid edusamme. Artikli 8b lõikes 2 on sätestatud:

... Igal liidu kodanikul, kes elab liikmesriigis, mille kodanik ta ei ole, on selles liikmesriigis kohalikel valimistel õigus valida ja olla valitud samadel tingimustel kui selle riigi kodanikel. Selle õiguse kasutamise üksikasjaliku korra võtab vastu nõukogu ühehäälselt komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga; nimetatud korras võib ette näha erandeid, kui neid õigustavad liikmesriigi eriomased probleemid⁴.

¹ De Guchti raport, mis võeti vastu 10. oktoobril 1991. aastal 150 poolt-, 26 vastu- ja 30 erapooletu häälega; EÜT C 280, 28.10.1991.

² De Guchti raport, mis võeti vastu 10. märtsil 1993. aastal 207 poolt-, 79 vastu- ja 19 erapooletu häälega; EÜT C 115, 26.4.1993.

³ Põhja-Iirimaa oli kasutanud alates 1979. aastast ulatuslikult üksiku ülekantava hääle süsteemi, sest oli vaja kajastada provintsi vähemuse arvamust. 1999. aastal valiti Euroopa Parlamenti 10 liberaaldemokraatide, 2 roheliste, 2 erakonna Plaid Cymrut ja 3 Ühendkuningriigi Sõltumatute partei liiget, mis tõestab proportsionaalse esindatuse olulisust seoses Euroopa Parlamendi legitiimseks muutmisega.

⁴ Hiljem Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 19 lõige 2. Maastrichti lepingu tarvis oli vaja läbi vaadata

See andis meetmete jaoks õigusliku aluse, et stimuleerida riigiülest valimispoliitikat ja suurendada kodanike osalust.

Samal ajal muudeti Maastrichti lepinguga artiklit 138, et anda parlamendile õigus nõustuda nõukogu ettepanekuga ühtse valimismenetluse kohta. Lisati ka uus artikkel 138a, milles on sätestatud:

Erakonnad Euroopa tasandil on tähtis integratsioonitegur liidu piires. Nad aitavad kaasa eurooplaseks olemise teadvustumisele ning liidu kodanike poliitilise tahte väljendamisele.

Tony Blairi võit 1997. aasta mais avaldas soodsat mõju valitsustevahelise konverentsi lõppetapile, mis viis Amsterdami lepingu sõlmimiseni. Esiteks seati uue lepinguga parlamendiliikmete arvuks 700 (99 kohta Saksamaale ja Prantsusmaale ning Itaaliale ja Ühendkuningriigile võrdselt 87 kohta)¹. Seejärel lisati uus varjatud klausel:

Käesoleva artikli muutmise korral peab igast liikmesriigist valitavate esindajate arv tagama ühenduseks liitunud riikide rahvaste vajaliku esindatuse.

Kolmandaks lisati Amsterdami lepinguga uus lõik, milles on sätestatud, et parlamendi ametiaeg on viis aastat². Neljandaks muudeti uue lepinguga artikli 190 lõiget 4 (endine artikli 138 lõige 3) järgmiselt:

*Euroopa Parlament koostab ettepaneku otsesteks ja üldisteks valimisteks ühtse korra kohaselt kõikides liikmesriikides **või kõikidele liikmesriikidele ühistel põhimõtetel**³.*

Läbivaatamine kajastas parlamendi pragmaatilisemat lähenemisviisi kui on väljendatud De Guchti raportis. Eelkõige võimaldaks muudatus jätkata Iirimaaal üksiku ülekantava hääle süsteemi kasutamist suurima keskmise nimekirja süsteemi asemel.

Peale selle lisati Amsterdami lepinguga kasulik uus artikli 190 lõige 5:

Euroopa Parlament sätestab pärast komisjoni arvamuse küsimist ja nõukogu ühehäälsel heakskiidul eeskirjad ja üldtingimused, mis reguleerivad tema liikmete kohustuste täitmist.

Anastassopoulose raport

Kohe pärast Amsterdami lepingu allakirjutamist 1997. aastal määras institutsiooniliste küsimuste komisjon parlamendi asepresidendi Georgios Anastassopoulose oma raportööriks seoses valimismenetlusega. Tema ülesanne oli uurida, kas uus ettepanek oleks võimalik heaks kiita läbivaadatud artikli 190 lõike 4 alusel ehk kas kõikidele liikmesriikidele ühised põhimõtted on ühtsusele parem alus kui ühtne valimismenetlus kõikides liikmesriikides.

Anastassopoulos leidis väga ulatusliku konsensuse riikide vahel mitmete ühiste põhimõtete osas, sealhulgas proportsionaalne esindatus. Ta jättis kõrvale idee püüda luua territoriaalseid valimisringkondi ühtsel viisil, kuid nõudis nende loomist riikides, mille elanike arv on üle 20

1976. aasta akt, nõukogu otsus 93/81; EÜT L 33, 9.2.1993.

¹ Artikli 138 lõige 2, hiljem artikli 190 lõige 2.

² Lõige, millest sai artikli 190 lõige 3, üksnes seadustas 1976. aasta akti.

³ Raportööri rõhutus.

miljoni. Nimelt tõstatas ta küsimuse, kas osa kohtadest (tema ettepanekul 10 %) oleks võimalik jaotada proportsionaalselt (soolisel tasakaalul põhinevate) riikidevaheliste nimekirjade alusel alates 2009. aasta valimistest. Riikide osaluskünnis peaks jääma vabatahtlikuks. Eelishääletuse süsteemi peaks ergutama kui tulemusi stimuleerivat vahendit. Parlamendi topeltmandaadid keelustataks. Raportöör tegi ettepaneku tuua valimised ettepoole, juunist maisse (et vältida suvepuhkusi põhjapoolsetes riikides), ning kärpida hääletamise aega maksimaalselt kahele päevale. Kaugeleulatuv Anastassopoulose raport võeti parlamendis vastu 15. juulil 1998. aastal 355 poolt- ja 146 vastuhäälega, erapooletuid oli 39¹.

2002. aastal muutis nõukogu 1976. aasta akti, et seadustada igal pool proportsionaalse esindatuse süsteemi kehtestamine, võimaldada selgesõnaliselt üksiku ülekantava hääle ja eelishääletamise süsteemi kasutamist, parandada territoriaalsete valimisringkondade loomist, määrata maksimaalseks osaluskünniseks 5 %, kaotada topeltmandaat ja võimaldada siseriikliku õiguse kohaldamist mandaatide tühistamise ja vabade kohtade täitmise suhtes². Parlamendi Anastassopoulose raporti julgemaid ettepanekuid nõukogu vastu ei võtnud³.

Nice, Laeken ja konvent

Parlamendil ei õnnestunud tõstatada Nice'i valitsustevahelisel konverentsil valimismenetluse küsimust. Selle asemel tõstatati parlamendikohtade arvu ümberjaotamise küsimus 2000. aasta detsembri valitsustevahelise konverentsi lõppetapis. Lõpuks suurendati aastateks 2004–2009 täiskoja kohtade arvu 732 kohani (sel ajal kahekümne viie riigi puhul): Saksamaale jäi 99, Prantsusmaale, Itaaliale ja Ühendkuningriigile võrdselt 78 ning Hispaaniale ja Poolale mõlemale 54. (Hiljem, pärast Bulgaaria ja Rumeenia ühinemist, lepidi kokku, et alates 2009. aastast saab kohtade arvuks 736: Saksamaale taas 99, Prantsusmaale, Itaaliale ja Ühendkuningriigile võrdselt 72, Hispaaniale ja Poolale kummalegi 50.)

Nice'i lepinguga muudeti artikli 190 lõiget 5 järgmiselt:

*Euroopa Parlament määrab pärast komisjoni arvamuse küsimist ja nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega heakskiidul kindlaks määrused ja üldtingimused, mis reguleerivad tema liikmete kohustusi. **Kõik eeskirjad ja tingimused, mis puudutavad parlamendi praeguste või endiste liikmete maksustamist, nõuavad nõukogu ühehäälselt otsust**⁴.*

Muudeti ka artiklit 191, et luua õiguslik alus Euroopa tasandi erakondade põhikirja koostamiseks. Nõukogule anti volitused luua parlamendiga kaasotsustamise korras eeskirjad Euroopa tasandi erakondade reguleerimiseks ja osaliselt nende rahastamiseks.

Taastudes Nice'i lepingust saadud pettumusest, püstitati 2001. aasta detsembri Laekeni deklaratsioonis mitmeid asjakohaseid küsimusi Euroopa Parlamendi rolli kohta tulevikus. Kas Euroopa Parlamendi rolli tuleks tugevdada? Kas peaksime laiendama kaasotsustamise õigust või mitte? Kas Euroopa Parlamendi liikmete valimise viis tuleks läbi vaadata? Kas tuleks luua Euroopa valimisringkond või tuleks valimisringkonnad määrata jätkuvalt riigisiselt? Kas

¹ EÜT C 292, 21.9.1998; parlamendi resolutsioon on esitatud seletuskirja I lisas.

² Nõukogu 25. juuni 2002. aasta ja 23. septembri 2002. aasta otsus, millega muudetakse esindajate otsust ja üldist Euroopa Parlamenti valimist käsitlevat akti; EÜT L 283, 21.10.2002.

³ Tervikteksti vt Dr George N. Anastassopoulos, *The Debate on the System of Electing the Members of the European Parliament*, eessõna professor Dimitris Th. Tsatsos MEP, Ateena ja Brüssel, 2002.

⁴ Raportööri rõhutus.

kaks süsteemi on võimalik ühendada? Tuleb siiski lisada, et kui põhiseaduse konvent kõnealuseid küsimusi arutas, peeti valimissüsteemi vähem tähtsaks kui parlamendi volitusi ja parlamendi kohta institutsioonidevahelises tasakaalus¹.

Konvent tegi küllalt mõistliku ettepaneku, et valimissüsteem peaks kuuluma ühehäälselt ja parlamendi heakskiidul vastu võetud nõukogu seaduse või raamseaduse alla². Seoses parlamendi suurusega tegi konvent ettepaneku, et Euroopa Ülemkogu peaks tegema otsuse ühehäälselt parlamendi ettepaneku ja heakskiidu põhjal. Kohtade arvuks määrati 736. Euroopa kodanike esindatus on kahanevalt proportsionaalne, alammääraks on neli liiget riigi kohta³. Lisaks pidi muutuma kohustuslikuks inimõiguste harta, mille artiklis 39 on sätestatud iga kodaniku õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel selles liikmesriigis, kus on tema elukoht, samadel tingimustel selle riigi kodanikega.

Konvendi tööle järgnenud 2003.–2004. aasta valitsustevaheline konverents ei muutnud menetlusi, kuid võttis vastu asjaomase klausli (artikli I-20 lõige 2):

Euroopa Parlament koosneb liidu kodanike esindajatest. Nende arv ei ole suurem kui seitsesada viiskümmend. Kodanike esindatus on kahanevalt proportsionaalne, alammääraks on kuus liiget liikmesriigi kohta. Ükski liikmesriik ei saa üle üheksakümne kuue koha.

See sarnanes pigem Saksamaa ettepanekuga Maastrichti lepingu arutelude ajal, mis aga siis tagasi lükati. Tehti ettepanek, et ajaloolise sõnastuse muutmise – *ühenduseks liitunud riikide rahvaste esindatuse asemel liidu kodanike esindajad* – olulisus on teatavatel vaatlejatel tähelepanuta jäänud. Kuigi terminil „rahvad” ei ole praeguses lepingus täpset õiguslikku tähendust, ei olnud selle muutmine terminiks „kodanikud” juhuslik: ELi kodakondsuse esiletõstmist on rõhutatud ka mujal põhiseaduse lepingus⁴. Parlamendi esindajad konvendis ja sellele järgnenud valitsustevahelisel konverentsil avaldasid lootust, et muudatus ergutab edasist riigiülese poliitika arendamist, mis viib postnatsionaalse poliitilise ruumi suurema tunnustamiseni.

Lissaboni leping

Hiljutisest järelemõtlemisajast ja Lissaboni lepingu üle käivatest läbirääkimistest teatakse rohkem. Parlament ei käsitlenud valitsustevahelisel konverentsil ühtset valimismenetlust ega privileegide ja immuniteedi korra reformi, mida oli kaalutud.

Lisaks läbirääkimistele põhiseaduse üle tehti olulisi edusamme mujal. Esimene Euroopa erakondade põhikiri avaldati 2003. aastal ja 2007. aastal laiendati seda erakondade poliitilistele sihtasutustele⁵. Samamoodi lepiti 2005. aastal lõpuks ometi kokku Euroopa

¹ Raportöör oli Euroopa Tulevikukonvendi liige (2002–2003) ning üks kolmest parlamendi esindajast 2007. aasta valitsustevahelisel konverentsil.

² Euroopa põhiseaduse lepingu eelnõu (2003) artikkel III-232.

³ Euroopa põhiseaduse lepingu eelnõu (2003) artikli I-19 lõige 2.

⁴ Nimelt artikli I-45 lõige 2, milles sätestatakse, et kodanikud on liidu tasandil otseselt esindatud Euroopa Parlamendis (hiljem korratud Euroopa Liidu lepingu Lissaboni lepingu artikli 10 lõikes 2).

⁵ Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2004/2003 Euroopa tasandi erakondi reguleerivate määruste ja erakondade rahastamise eeskirjade kohta; ELT L 297, 15.11.2003, ning 18. detsembri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1524/2007; ELT L 343, 27.12.2007.

Parlamendi liikmete põhikirjas¹.

Valimismenetlus ei tekitanud põhiseaduse lepingu üle toimuvatel läbirääkimistel ühtegi vastuolu, kuid seda tegi ettepanek 2009. aastal valitava parlamendi kohad ümber jaotada. Parlament täitis 2007. aasta juuni Euroopa Ülemkogu nõude teha ettepanek kohtade ümberjaotamise kohta. Parlamendil õnnestus Lamassoure'i-Severini raportis (2007) veenvalt näidata, kuidas tuleks praktikas kohaldada kahaneva proportsionaalsuse põhimõtet, seega iga liikmesriigi rahvaarvu ja parlamendikohtade arvu suhe peab varieeruma vastavalt rahvaarvule sellisel viisil, et suurema rahvaarvuga liikmesriigi parlamendiliige esindab suuremat arvu kodanikke kui väiksema rahvaarvuga liikmesriigi parlamendiliige ja vastupidi, kuid samas ei tohi väiksema rahvaarvuga liikmesriigil olla rohkem parlamendikohti kui suurema rahvaarvuga riigil².

Siiski keeldus üks liikmesriik, Itaalia, eespool toodud ettepanekust anda talle 72 kohta, võrreldes Ühendkuningriigi 73 ja Prantsusmaa 74 kohaga. Valitsustevahelise konverentsi viimastel minutitel saavutati kompromiss, mille kohaselt sai parlamendikohtade arvuks 751 – st 750 pluss president – ning täiendav koht anti Itaaliale. Kahjuks nurjab kõnealune kord siiski (parlamendi määratletud) kahaneva proportsionaalsuse põhimõtte, sest Euroopa Parlamendi Itaalia liige esindaks väiksemat arvu kodanikke kui tema Hispaania kolleeg, hoolimata asjaolust, et Hispaania rahvaarv on väiksem kui Itaalia rahvaarv³. Vaatamata selguse puudumisele, kiitsid nii parlament kui nõukogu Lamassoure'i ja Severini kahaneva proportsionaalsuse määratluse heaks, vähemalt teoorias.

Igal juhul kirjutati 13. detsembril 2007, pärast mõningasi kirglikke vaidlusi parlamendikohtade arvu üle, Lissaboni lepingule lõpuks alla ning see jõustus üksteist kuud hiljem, 1. detsembril 2009.

Lissabonis läbivaadatud Euroopa Liidu lepingu artikkel 14 on järgmine⁴.

1. Euroopa Parlament täidab koos nõukoguga seadusandja ja eelarve kinnitaja ülesandeid. Ta täidab vastavalt aluslepingutes ettenähtud tingimustele poliitilise kontrolli ja konsulteerimise funktsiooni. Parlament valib komisjoni presidendi.

2. Euroopa Parlament koosneb liidu kodanike esindajatest. Nende arv ei ole suurem kui seitsesada viiskümmend, millele lisandub president. Kodanike esindatus on kahanevalt proportsionaalne, alammääraks on kuus liiget liikmesriigi kohta. Ükski liikmesriik ei saa üle üheksakümne kuue koha.

Euroopa Ülemkogu võtab ühehäälselt Euroopa Parlamendi algatusel ja nõusolekul vastu otsuse Euroopa Parlamendi koosseisu kohta, austades esimeses lõigus osutatud põhimõtteid.

3. Euroopa Parlamendi liikmed valitakse viieaastaseks tähtajaks otseselt ja üldistel

¹ Euroopa Parlamendi 28. septembri 2005. aasta otsus, millega võetakse vastu Euroopa Parlamendi liikmete põhimäärus (2005/684/EÜ, Euratom), ELT L 262, 07.10.2005.

² 11. oktoobril 2007. aastal 378 poolt-, 154 vastu- ja 109 erapooletu häälega vastu võetud Lamassoure'i ja Severini raporti lõikest 6; A6-0351/2007 (ELT C 227 E, 4.9.2008, lk 132).

³ Poliitilise kokkuleppe kohtade ümberjaotamise kohta kinnitas Euroopa Ülemkogu 14. detsembril 2007 (eesistujariigi järelduste lõige 5).

⁴ Viited Lissaboni lepingule on võetud aluslepingute konsolideeritud versioonist, ELT C 115, 9.5.2008.

valimistel vaba ja salajase hääletuse teel.

4. Euroopa Parlament valib oma liikmete hulgast presidendi ja juhatuse.

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 223 on järgmine:

1. Euroopa Parlament koostab ettepaneku eesmärgiga kehtestada vajalikud sätted oma liikmete otsesteks ja üldisteks valimisteks ühtse menetluse kohaselt kõikides liikmesriikides või kõikidele liikmesriikidele ühistel põhimõtetel.

Nõukogu kehtestab vajalikud sätted seadusandliku erimenetluse kohaselt ühehäälse otsusega ning pärast nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt, kes teeb otsuse oma liikmete enamusega. Asjaomased sätted jõustuvad pärast seda, kui liikmesriigid on need heaks kiitnud kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega.

2. Euroopa Parlament määrab omal algatusel seadusandliku erimenetluse kohaselt pärast komisjoni arvamuse küsimist ja nõukogu heakskiidul määruste abil kindlaks eeskirjad ja üldtingimused, mis reguleerivad tema liikmete kohustusi. Kõik eeskirjad ja tingimused, mis puudutavad parlamendi praeguste või endiste liikmete maksustamist, nõuavad nõukogu ühehäälselt otsust.

Paralleelselt pikkade läbirääkimistega lepingu läbivaatamise kohta on EL teinud olulisi edusamme põhitingimuste seadmisel Euroopa Parlamendi ühtseks valimiseks, hoolimata ühtse valimisseaduse puudumisest. Selle teemaga töötanud eelmistel raportööridel esinenud probleemidest on mitmed juba rahuldavalt lahendatud, nimelt:

- kõigis riikides on loodud proportsionaalse esindatuse vorm;
- topeltmandaat on kaotatud;
- on loodud Euroopa tasandil erakonnad ja sihtasutused ning neid rahastatakse;
- Euroopa Parlamendi liikmete töötingimused ühtlustatakse.

On olemas teine kategooria küsimusi, mis võisid näida alguses problemaatilised seoses otseste valimiste kehtestamisega, kuid kogemusi arvesse võttes ei ole see enam nii, näiteks pidades silmas üksikute kandidaatide sobivust ja valimiskampaania maksumuse kontrollimist. Näib, et siseriikliku kaalutusõiguse kohaldamise ja valimistega seoses ei ole probleeme tekkinud.

Hoolimata siiani tehtud edusammudest, palutakse käesoleva raportiga kaaluda Euroopa Parlamendi otseseid valimisi käsitleva 1976. aasta akti läbivaatamist. Kaksteist aastat pärast seda, kui parlament käsitles viimati kõnealust küsimust seoses Anastassopoulose raportiga, ning neli aastat enne valimismenetluse praktilise reformi teostamist (2014. aastal) näib praegu olevat tõepoolest õige aeg edasiste reformide algatamiseks.

Parlamendi tähtsus ja volitused on alates 1979. aastast oluliselt suurenenud. Seda ei ole aga kajastanud 1976. aasta akti suhteliselt piiratud läbivaatamine. Nüüd, kui Lissaboni leping on lõpuks jõustunud, on Euroopa Parlamendi liikmete volitused veelgi suurenenud. Parlament vajab ja väärib valimissüsteemi ja sisekorda, mis vastab tema uutele ülesannetele.

Kahanev proportsionaalsus

Kuna Lissaboni leping ei olnud veel jõustunud, peeti 2009. aasta valimised Nice'i lepingu alusel (736 parlamendikohta, 5–99 kohta igale liikmesriigile). Seetõttu tuleb parlamendikohad igal juhul enne 2014. aastat uuesti jaotada, et võtta arvesse Lissaboni lepingu sätteid ning mis tahes uue liikmesriigi võimalikku ühinemist¹.

Kahaneva proportsionaalsuse põhimõte on elegantne föderalistlik kontseptsioon, mille kohaselt kaitstakse väiksemate vähemuste huve selliselt, et antakse väiksema rahvaarvuga riikidele suhteliselt suurem esindatus kui suurema rahvaarvuga riikidele. Hoolimata Euroopa Ülemkogu 2007. aasta detsembris antud nõusolekust kiita Euroopa Parlamendi ettepanek heaks, pole kahaneva proportsionaalsuse tava ikka veel praktikasse rakendatud. 2004. aasta parlamendi koosseisus oli kümme riiki, kellel oli liiga palju või liiga vähe parlamendiliikmeid. Praeguses, 2009. aasta juunis valitud parlamendikoosseisus on selliseid riike üheksa. Ka pärast 18 „Lissaboni“ liikme lisandumist parlamendi koosseisu jääb järele viis „korrarikumist“, nagu on näha II lisas oleva joonisel ja graafikus.

Oluline on mõista, et praegune kohtade jagunemise süsteem ei ole midagi muud kui poliitiline kokkulepe, mis on pidevalt ebastabiilne. Üks ilmselge destabiliseeriv tegur on see, et Saksamaa rahvastiku arv väheneb kiiresti ning et ühelt poolt Saksamaa ja teiselt poolt kasvava rahvastikuga Prantsusmaa, Ühendkuningriigi ja Itaalia vaheline erinevus väheneb järgnevatel aastakümnetel. Kui Saksamaa säilitab maksimaalse kohtade arvu (96) hoolimata oma rahvaarvu vähenemisest, tuleb anda rahvaarvult järgmistele riikidele palju suurem arv kohti kui praegu. Selline tulemus piirab kindlasti keskmise suurusega riikide huve, ohustades kahanevat proportsionaalsust. Seega on demograafilised muutused keeruline väljakutse praeguse korralduse säilitamisele, rääkimata poliitilisest kauplemisest, mis kohtade ümberjaotamisega vältimatult kaasneb.

Leping näeb ette vähemalt selle, et ühelgi riigil ei tohi olla üle 96 kohta, mis avab võimaluse vähendada järk-järgult Saksamaa kohtade arvu vastavalt rahvastiku vähenemisele². Skaala teises otsas sellist paindlikkust kahjuks ei ole: kuus kohta on alampiir. Mäletatavasti kuuluvad järgmisel kahel aastakümnel võimalike liituvate riikide hulka vähemalt Horvaatia, Island, kuus Lääne-Balkani riiki ja Türgi.

Parlament seisab õige pea silmitsi probleemiga, kuidas paigutada kõik õiglaselt 751 kohale, järgides sealjuures kahaneva proportsionaalsuse põhimõtet. Lissaboni leping annab parlamendile õiguse (ja kohustuse) algatada koosseisu muudatusi mandaadi kehtimise ajal. Parlamendi ülesandeks on ka ettepanekute tegemine liituvatest liikmesriikidest pärit parlamendiliikmete ajutise lisamise kohta viieaastase mandaadi ajal.

Asjaolu, et Saksamaa on Euroopa Parlamendis ebaproportsionaalselt alaesindatud, motiveeris osaliselt ka seda inimest, kes esitas Saksamaa põhiseaduskohtusse hagi Lissaboni lepingu vastu. Oma 2009. aasta juuni otsuses leidis kohus pärast lühikest arutelu kahaneva proportsionaalsuse eeliste üle, et lepingus ette nähtud süsteem on vastuvõetav, kuna EL ei ole föderaalne riik. Kohus leidis, et hoolimata liidu ambitsioonidest seoses Euroopa

¹ Juhul kui Horvaatia ühineb ELiga parlamendi ametiajal 2009–2014, lisatakse tema parlamendikohad ajutiselt 751 kohale, nagu Bulgaaria ja Rumeenia puhul. Sama kehtib Islandi kohta.

² Euroopa Liidu lepingu artikli 14 lõige 2. Siiski võib märgata, et Euroopa Ülemkogu praegu üleliigses otsuse eelnõus 2009.-2014. aasta parlamendikoosseisu kohta nähakse ette, et „minimaalset ja maksimaalset arvu ... tuleb täielikult ära kasutada, et tagada kohtade jaotuse ... võimalikult täpne vastavus rahvastiku arvule.“ See on muidugi kummaline.

kodakondsusega, koosneb Euroopa Parlament tegelikult riikide esindajatest. Erinevalt Bundestagist ei ole Euroopa Parlament võrdsete kooslus. Samuti pole Euroopa Parlament Euroopa suveräänsete inimeste kõrgeim võimukandja. Saksamaa esindus liidu muudes valitsemisüsteemides kompenseerib selle, mida muus olukorras võiks pidada parlamendi ebaõiglaseks kohtlemiseks. Lisaks sisaldab leping riikidevahelise osalusdemokraatia mittekohustuslikke vahendeid, näiteks kodanikualgatus, mis täiendab kasulikult Euroopa Parlamendi liikmete rolli¹.

Karlsruhe kohtu otsus Lissaboni lepingu kohta on vastuoluline. Kohtu seisukohtadega ei pruugita nõustuda, kuid see aitab mõista, kui tundlik teema on parlamendi tulevane koosseis. Vähemalt tuleb nüüd, kui Lissaboni leping kehtib, teha otsus parlamendi tulevases koosseisus kahaneva proportsionaalsuse põhimõtte täpse rakendamise kohta, et vältida hagide esitamist Euroopa Kohtusse.

Samuti võib olla käes aeg kaaluda tõsisemalt kohtade jagamist matemaatilise valemi alusel, mis on vastupidav, läbipaistev ja poliitiliselt erapooletu².

Valimisõiguse laiendamine

On selge, et kodakondsusseaduste suure erinevuse tõttu ei ole liikmesriikides võrdset juurdepääsu ELi kodakondsusega seotud õigustele. Lisaks on väga ebaühtlane ka nende liikmesriikide kodanike olukord, kes on elanud juba pikemat aega teises liikmesriigis. See kehtib eriti juhul, kui tegu on valimisõiguse äravõtmisega päritoluriigis ja selle saamise või mittesaamisega vastuvõtvast riigis³. Kui lisada kaksikümend seitse keerulist valimisseadust kahekümne seitsmele riiklikule seadusele, on varsti selge, et liidu jaoks oleks väga ebapraktiline ja ebapoliitiline algatada laialdase ühtlustamise programm⁴.

Siiski jääb alles tõsine probleem, et valimisõigus puudub ELi kodanikel, kes otsustavad kasutada ELi poolt antud õigust elada teises liikmesriigis. Õiguslike takistuste kõrvaldamine vaba liikumise eest ei ole praktikas kaasa toonud demokraatliku valimisõiguse laiendamist.⁵

Aastatega on tehtud siiski märkimisväärseid edusamme Euroopa valimistel osalemise aktiivsuse parandamiseks. Eristatava nähtuse on pööratud ELi kodanikele, kes elavad muus riigis kui nende koduriik – see arv kasvab pidevalt, moodustades praegu umbes 2% ELi kogurahvastikust. Barroso I. komisjon püüdis läbi vaadata nõukogu 6. detsembri 1993. aasta direktiivi 93/109, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel⁶.

¹ Föderaalne põhiseaduskohtu 30. juuni 2009. aasta otsus, eelkõige lõiked 279-297;

http://www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/es20090630_2bve000208en.html

² Vt nt Victoriano Ramirez et al, „Degressively Proportional Methods for the Allotment of the European Parliament Seats Amongst the EU Member States”, *Mathematics and Democracy*, Springer, Berliin 2006.

³ Ühendkuningriigi kodanikelt võetakse ära õigus valida Ühendkuningriigi valimistel pärast 15 aastat välismaal elamist.

⁴ ELi praegune lähenemisviis on olnud põhjendatult ebakindel: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil (ELT L 158, 30.4.2004).

⁵ Vt Dimitry Kochenov, „Free Movement and Participation in the Parliamentary Elections in the Member State of Nationality: An Ignored Link?”, *Maastricht Journal of European and Comparative Law (MJ)*, 2009, nr 2.

⁶ EÜT L 329, 30.12.1993.

Parlament toetas komisjoni ettepanekut lihtsustada bürokraatiat, mis on seotud hääletamise või kandideerimise registreerimise ja niisuguste registreerimiste kehtivuse kontrollimisega riikide poolt. Siiski oli parlament vastu 1993. aasta õigusaktis sisalduvale üldisele keelule seoses kandidaatidega, kes kandideerivad samadel valimistel rohkem kui ühes riigis, ning palus nõukogul kehtivaid piiranguid vähendada. Parlament põhjendas oma seisukohta asjaoluga, et kui 1976. aasta akti artiklis 8 keelatakse kahekordne hääletamine, ei kehti niisugune keeld kandideerimise kohta ning lisaks sõltub ELi poliitika piiriülese iseloomu laiendamine teataval määral potentsiaalsest võimalusest hääletada kandidaatide poolt, kelle kodakondsus erineb valija omast. Parlament püüdis lisaks tagada, et elukohariik ei oleks automaatselt kohustatud takistama hääletamast neid kodanikke, kes on ilma jäetud hääletamisõigusest teises liikmesriigis. Euroopa Parlamendi liikmed on seisukohal, et mõlemal juhul peab asjaomane liikmesriik langetama otsuse iga üksiku juhtumi puhul eraldi, et vältida diskrimineerimist. Nad viitasid Maastrichti lepingusse lisatud klauslile, mille kohaselt on igal kodanikul õigus hääletada või kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel oma elukohariigis samadel tingimustel selle riigi kodanikega¹.

Radikaalsem võimalus oleks laiendada ELi seadust selliselt, et ELi kodanikel ei oleks mitte ainult õigus osaleda Euroopa ja kohalikel valimistel, vaid ka riiklikel ja piirkondlikel parlamendivalimistel. Niisuguse ELi tasandil algatusega kaasneksid kindlasti süüdistused subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise kohta. Seetõttu tuleks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 22 muutmist nõudev ettepanek hoolikalt läbi arutada kohtumisel, millel osaleksid nii riikide parlamentide liikmed kui ka valitsused, komisjon ja Euroopa Parlamendi liikmed.

Lepingu muutmata jätmisel võib föderaalselt meelestatud riikide tuumikrühm isegi üritada teha tugevdatud koostööd valimisõiguse alal. Kahepoolsete vastastikuste valimisõiguste laiendamine, mis kehtib näiteks Ühendkuningriigi ja Iirimaa ning Küprose ja Malta vahel, oleks veel üks viis ELi kodanike poliitiliste õiguste arendamiseks ilma ELi ametliku sekkumiseta². Nii võiks ennetada ka petitsiooni seoses Lissaboni lepingu uues sättes kodanike algatuste kohta sisalduvate valimisõigustega³. Igal juhul, kui poliitiline kliima muutub järeleandlikumaks ELi kodakondsuse poliitilise sisu edendamise osas, võib nõukogu alati tegutseda, et laiendada kodakondsuse õiguste ulatust, kasutamata selleks kõiki valitsustevahelise konverentsi vahendeid⁴.

Rahvus ja kodakondsus

Lissaboni valitsustevahelisel konverentsil algatatud Itaalia protest seoses tema kohtade arvuga parlamendis pärast 2009. aastat põhines osaliselt väitel, et uus leping viiks parlamendi koosseisu aluse üle rahvalt kodakondsusele. Need kaks on loomulikult erinevad asjad, eriti sellistes riikides nagu Itaalia, kes on keeldunud teistest rohkem sisserändajaid omaks võtmast. Siiski on Eurostati hinnangul võimatu olla arvudes täpne, eriti praegusel ajal, kui toimub

¹ Duffi raport (A6-0267/2007) ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu direktiiv, millega muudetakse 6. detsembri 1993. aasta direktiivi 93/109/EÜ, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel. Kõnealuste küsimuste täielikku arutelu vt Jo Shaw, *The Transformation of Citizenship in the European Union*:

² Kõnealuste küsimuste täielikku arutelu vt Jo Shaw, *The Transformation of Citizenship in the European Union: Electoral Rights and the Restructuring of Political Space*, Cambridge, 2007.

³ Euroopa Liidu lepingu artikli 11 lõige 4.

⁴ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 25.

inimeste ulatuslik liikumine ELi piirides. Eurostat väidab kooskõlas ÜRO konventsioonidega jätkuvalt, et elanike koguarv on kõige usaldusväärsem demograafiline võrdlusnäitaja. Eurostati hinnangul elab 94% ELi elanikkonnast oma päritoluriigis, 4% on kolmandate riikide kodanikud ja üksnes 2% ELi kodanikest elab teises liikmesriigis.

Tuletatakse meelde, et ELi kodaniku määratlus sõltub täielikult liikmesriigi kodakondsuse saamisest. Puudub igasugune võimalus saada ELi kodanikuks ilma liikmesriigi kodakondsuseta. Võib olla kahetsusväärne, et peaaegu kõikides riikides muutub naturalisatsiooni kord ja topeltkodakondsuse andmine varasemast üha keerulisemaks. Lisaks tegutsevad riigid individuaalselt, võtmata arvesse oma tegevuse mõju ELi kodakondsuse ulatusele ja kvaliteedile.

Niisugused ühepoolsed tendentsid on vastuolus püüdlustega vaadata läbi ELi aluslepingud kodanikusõbralikul moel. Näiteks on Euroopa Liidu leping, mida on muudetud Lissaboni lepinguga, ELi kodakondsuse tähenduse osas viimistlemata:

Artikkel 9

Liit järgib kogu oma tegevuses oma kodanike võrdsuse põhimõtet, liidu institutsioonid, organid ja asutused kohtlevad kodanikke võrdselt. Iga isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus, on liidu kodanik. Liidu kodakondsus täiendab, kuid ei asenda liikmesriigi kodakondsust.

Artikkel 10

1. Liit toimib esindusdemokraatia alusel.

2. Kodanikud on liidu tasandil otseselt esindatud Euroopa Parlamendis.

Liikmesriike esindavad Euroopa Ülemkogus nende riigipead või valitsusjuhid ja nõukogus nende valitsused, kes ise annavad demokraatlikult aru kas oma riikide parlamentidele või kodanikele.

3. Igal kodanikul on õigus osaleda liidu demokraatias. Otsused tehakse nii avalikult ja nii kodanikulähedaselt kui võimalik.

4. Euroopa tasandi erakonnad aitavad kaasa euroopaliku poliitilise teadvuse kujundamisele ja liidu kodanike tahte väljendamisele.

ELil puudub seetõttu kodakondsust käsitlev ühtne määratlus ning sellel on kaksikümne seitse riiklikku eri määratlust. ELi kahekümne seitsme liikmesriigi kodakondsusseaduste reastamine on segadust tekitav¹. Mõned liikmesriigid annavad kolmandate riikide kodanikele teatavaid privileege, kui nende esivanemad on pärit asjaomasest liikmesriigist; teised keelduvad sellest otsustavalt. Mõnes liikmesriigis kehtivad alaliste elanike õigused seoses endiste kolooniatega, teistes mitte. Liikmesriigid käsitlevad oma ülemereterritooriumide või asumaadega seotud kodanikuõigusi väga erineval viisil. Seetõttu ei ole EL teinud katset kõnealuseid seadusi ühtlustada, kuigi riikide vahel on mitmeid näiteid sarnasuse kohta.

¹ Vt Rainer Bauböck, Eva Ersbüll, Kees Groenendijk and Harald Waldrauch (eds), *Acquisition and Loss of Nationality: policies and trends in 15 European states*, Institute for European Integration Research, Austrian Academy of Sciences, Viin, jaanuar 2006.

Euroopa Kohus on kinnitanud, et liikmesriikide õigust kehtestada oma eeskirjad kodakondsuse saamise või äravõtmise suhtes, piirab vajadus olla kooskõlas ELi õigusaktidega¹. Selles kontekstis pöörati palju tähelepanu Hispaania 2005. aasta otsusele võtta vastu tervelt 700 000 sisserändajat oma partneritega konsulteerimata.

Hoolimata sellest, milline lähenemisviis seoses valimisseadusega saavutatakse, jääb endiselt alles lahendamata probleem, kuidas jaotada kohad Euroopa Parlamendis. Kas Lissaboni lepingu artikliga 14 tehtud muudatused Euroopa Liidu lepingusse seoses ELi kodanikustaatusega omavad selles kontekstis tõesti tähtsust? Kas peaksime kokku lugema pigem ELi kodanikke kui elanikke riikides? Kui jah, siis kes täpselt on Euroopa Liidu kodanik? Või peaksime järgima James Madisoni veendumust, et vabariigis on parlamentaarne esindatus rohkem sünnijärgne õigus kui kodakondsusega kaasnev privileeg? Madisoni lähenemisviisi kohaselt soovitatakse, et Euroopa Parlament ei esinda üksnes *de jure* ELi kodanikke (nagu on ametlikult sätestatud Euroopa Liidu lepingus), vaid esindab ka kõiki teisi liidu territooriumil elavaid isikuid, sealhulgas vähemusi ja alalisi elanikke, ning tal on kohustus nende eest hoolitseda. Niisugusel juhul ja võrdsete tingimuste korral näib parlamendikohtade jaotamise traditsiooniline meetod elanike koguarvu alusel (millel ei ole seost häälte lugemisega nõukogus) olevat endiselt kõige õigem ja seda ei tohiks muuta, vähemalt ilma põhjaliku kaalumisetä.

Täiendava reformi vajalikkus

Euroopa Parlament ei peaks iseenda valimismeetoditega rahul olema. Kui parlament soovib rääkida teistele riikidele ka edaspidi pluralistliku liberaalse demokraatia eelistest, tuleb olla ka enesekriitilisem.

OSCE/ODIHR korraldas oma esimese täieliku vaatlusmissiooni Euroopa Parlamendi valimistel 2009. aastal. Tähelepanekud on huvitavad². Esiteks hämmastas OSCE meeskonda valimiste erinevus riikides, mis väljendus kohtade jaotamise meetodite, eelhääletusel osalemise võimaluse, vabade kohtade jagamise, valimissüsteemide, valimisõiguse, kandideerimise, kandidaatide nimetamise, valimisringkondade ja hääletuspäevade osas. Samuti pidasid rahvusvahelised vaatlejad kummaliseks seda, et Euroopa tasandi erakondadel on keelatud valimiskampaaniate korraldamine³.

OSCE/ODIHR kritiseeris eelkõige alljärgnevat:

- ühtsete kandideerimisnõuete puudumine ELis;
- üksikkandidaatide valimistel osalemist lubavate OSCE kohustuste kohaste sätete puudumine mõnes riigis;
- hääletusõigust, eelkõige vangide ja kodakondsuseta ELi residentide hääletusõigust käsitlevate sätete puudumine mõnes riigis;

¹ Vt näiteks kohtuasjad C-369/90 Micheletti[1992], C-145/04 *Hispaania versus Ühendkuningriik* [2006] (Gibraltar) ja C-300/04 *Eman ja Sevinger versus College van burgemeester en wethouders van Den Haag* [2006] (Aruba).

² OSCE/ODIHRi ekspertrühma raport, *Elections to the European Parliament, 4-7 June 2009*, Varssavi, 22. september 2009.

³ Määrus (EÜ) nr 2004/2003 ja selle 2007. aasta muudatused.

- valimistulemusi puudutava kohtuotsuse edasikaebamisvõimaluse puudumine mõnes riigis;
- sätete puudumine mõnes riigis, mis võimaldaksid siseriiklikele ja rahvusvahelistele vaatlejatele kooskõlas OSCE kohustustega piisava juurdepääsu ja koostöö.

Soovitused olid alljärgnevad:

- vaadata läbi osa praegustest teadlikkuse tõstmise kampaaniate praktikatest eesmärgiga suurendada tõhusust ja vältida võimalikku erapoolikuse mulje jätmist;
- tagada, et valimiskampaaniaid reguleerivad siseriiklikud õigusaktid käsitleksid adekvaatselt Euroopa tasandi erakondade tegevust;
- valimiskuupäevade ühtlustamine, et tulemuste avaldamisel võetaks arvesse nii vajadust tagada läbipaistvus kui ka vältida tulemuste võimalikku mõjutamist teistes riikides;
- teabevahetusprotsesside parandamine registreeritud valijate kohta eesmärgiga kaitsta häälte võrdsust ja vältida võimalikku mitmekordset hääletamist;
- vajaduse korral õigusaktide muutmine, et luua sõltumatu meedia jälgimise mehhanism, mille abil hinnata, kas kampaaniaperioodil järgitakse meediat puudutavaid sätteid.

OSCE/ODIHR tõi oma kasulikus ja lähemat tähelepanu väärivas raportis välja arvukalt kaebusi ELi kodanikelt, kellelt väidetavalt on välisriigi residendina ära võetud valimisõigus. Ekspertid toetavad komisjoni püüet parandada hääletamise ja kandideerimise olukorda.

Petitsioonid

Euroopa Parlamendi petitsioonikomisjon on saanud hulgaliselt tõsiseid kaebusi Euroopa valimiste ühe või teise aspekti kohta. Paljud neist kaebustest on pärit ELi kodanikelt, kes elavad Hispaanias või Maltal ning kellel kohalikud valimisorganid ei lubanud oma tegevuse (sagedamini küll tegevusetuse) tõttu väidetavalt valimistel osaleda. Osa kaebusi saadi kodakondsuseta isikutelt, kellel ei lubatud nende uues elukohariigis erakonda astuda.

Kõige eredamad juhtumid väidetava diskrimineerimise kohta pärinevad Lätist ja Eestist, kus vastavalt tervelt 20% ja 12% venekeelsest rahvastikust loetakse Euroopa ja muudel valimistel mittekodanikeks.

Paljud Itaaliast pärit kaebuse esitajad soovivad keelata Euroopa valimistel kandideerimise süüdimõistetud kurjategijatele. Üldine reegel kogu ELis on siiski, et pärast karistuse kandmist või trahvi maksmist rehabilitatsiooniks, sh valimistel osalemiseks enam takistusi ei tehta. Enamik riike jätavad selle, kes parlamenti valitakse, erakondade ning eelkõige valijate otsustada.

Sellegipoolest võib olla pärast täiendavat juurdlust võimalik kasutada Euroopa Parlamendi liikme tagasikutsumise võimalust, kusjuures pärast Euroopa Parlamenti valimist kuriteos süüdi mõistetava liikme saab valijate petitsiooniga tagasi kutsuda. See on eriti asjakohane riigi raha ulatusliku väärkasutamise korral.

Üks kaebuse esitaja tõstatas küsimuse, miks Ühendkuningriigi lordide koja päritava mandaadiga liikmed ei saa Euroopa Parlamendi valimistel kandideerida¹.

Petitsioone on saadud ka inimestelt valimisõiguse äravõtmise kohta a) teatud aja möödudes päritoluriigi valimistel ja b) uue elukohariigi parlamendivalimistel. Nagu varem on arutatud, nõuaks valimisõiguse laiendamine riiklikele valimistele aluslepingu muutmist ning seda tuleks seetõttu põhjalikult arutada konvendil, kelle ülesandeks on kaaluda ELi kodakondsuse ja valimisreformi vahelist seost.

Konvendil tuleks paluda kaaluda kõiki muid küsimusi, mille on tõstatanud parlamendipoolsed petitsioonide esitajad ning OSCE/ODIHR.

Legitiimsus ja valimisaktiivsus

Euroopa Parlamendil on õigus, kui ta soovib avalikkuse silmis tugevdatud alust, et temast saaks uue Euroopa poliitilise ruumi keskpunkt, ühise poliitilise turu heakskiidetud foorum: seadusandlik pädevus seoses Euroopa õigusaktide ja eelarvetega ning täidesaatva organi aruandluse üle järelevalve teostamine. Praegu õhnestab poliitilise legitiimsuse saavutamise püüdu jätkuv valimisosaluse vähenemine, vähene meediakajastus, osavõtmatud fraktsioonid ja isegi teatavate riikide parlamentide varjatud kadedus parlamendi suurenevate volituste suhtes. Raske on mitte tunda muret asjaolu pärast, et Euroopa valimistel osalemine on pidevalt langenud, olles 1979. aastal 63,0% ja 2009. aastal 43,1%².

Langev valimisaktiivsus tähendab mis tahes mõõdupuu järgi eemaldumist Euroopa asjadest. Üldised tulemused moonutavad väga suuri riikidevahelisi erinevusi, mis tulenevad nende õiguslikest, ajaloolistest ja praegustest oludest. Näiteks ELi liikmeks olemise aeg, korruptsiooni esinemine või riiklike üldvalimiste korraldamine lähedasel ajal võivad valimisaktiivsust oluliselt mõjutada³. Luksemburgis oli valimistest osavõtt 2009. aastal üle 90%, Slovakkias aga alla 20%. Oluline tegur on riiklikel ja Euroopa valimistel osalemise erinevus: ELi keskmine erinevus 2009. aastal oli 25%, mis tähendab, et vaid igast kolmest riiklikel valimistel osalejast osalesid Euroopa valimistel kõigest kaks. Madalmaades oli see suhe kaks ühe vastu⁴.

Kas valimismenetluse ametliku reformiga on võimalik kõnealused probleemid lahendada? Uue reformide vooru algatamise kriteeriumid tuleks hoolikalt kindlaks määrata. Me ei püüa ühtlustada ühtlustamise pärast. Avastatud probleemide riiklikul tasandil lahendamisel peaks meie lähenemisviis olema realistlik. Järkjärgulisusega on aastate vältel püütud täita mitmeid algselt liidu asutajate 1950ndatel seatud eesmärgi. On ebatõenäoline, et kõnealune reform jääb viimaseks: tugevad parlamendid on valmis kohanema muutuvate ühiskondlike ja poliitiliste oludega. ELi puhul on tulevase laienemise tempo ja ulatus väga ebaselge. Liidu tulevast suurust ja kuju teadmata oleks hulljulge püüda määratleda täna Euroopa postnatsionaalse parlamentaarse demokraatia lõplikku saatust.

¹ Põhjus on iroonilisel kombel selles, et lordide koja ülejäänud aristokraatlik element on selle koja ainus osa, mida valitakse (lordide poolt). Eluaegseid lorde ei valita ning nad ei saa lordide kojast tagasi astuda.

² Vt III lisa.

³ Belgias, Küprosel ja Luksemburgis on hääletamine kohustuslik.

⁴ Vt Richard Rose'i ja Gabriela Borzi uuringut *Variability in European Parliament Turnout: political causes and implications*, Studies in Public Policy Number 466, Centre for the Study of Public Policy, University of Aberdeen, 2010.

Kuid me teame vähemalt piisavalt Euroopa tuleviku alternatiivsete stsenaariumide kohta, nii et võime olla kindlad, et tugev, elujõuline, otse valitud parlament peaks ja saab olema liidu valitsemissüsteemi keskmes.

Privileegid ja immunitetid

Privileegide ja immunitetide protokolliga on seotud oluline lõpetamata tegevus. See dokument on pärit peaaegu viiekümne aasta tagusest ajast, kui Euroopa Parlamendi liikmed olid ka oma riigi parlamendi liikmed ning kui oli mõistagi asjakohane, et siseriiklikud asutused otsustasid, millal ja kuidas antakse EP liikmetele puutumatus riiklikest seadustest. Parlamendiliikmete põhimääruse kokkuleppimise ajal 2005. aastal võttis parlament siiski seisukoha, et protokoll tuleks muuta, viies see kooskõlla parlamendi praeguse sõltumatu, otse valitava ja täielikult vastutava kogu staatusega. EP liikmete volituste kontrollimise ning vabade kohtade täitmise riiklike ja ELi kordade vahel on olnud mitmeid vastuolusid ning need on toonud kaasa suuri erinevusi EP liikmete õiguslikus seisundis 27 liikmesriigis. Parlamendil peaks nüüd olema õigus võtta meetmeid EP liikme volituste äravõtmise vastu liikmesriigi poolt, juhul kui siseriiklik õigus on vastuolus kõnealuse aktiga või Euroopa Liidu õigusega.

Parlamendiliikmete põhimäärust puudutava läbirääkimiste tulemusel saavutatava kokkuleppe lahutamatu osana nõustus nõukogu vaatama läbi kõik tagajärjed, mida põhimäärus võib esmase õiguse seisukohast avaldada. Parlament palus võtta läbivaatamise aluseks oma 2003. aasta juuni resolutsiooni, milles tehti ettepanek EP liikmete privileegide ja immunitetide uute sätete kohta¹. Praeguseks ei ole selles küsimuses edasiminekut toimunud. Nüüd, pärast Lissaboni lepingu jõustumist, on vaja, et need olulised küsimused lisataks parlamendi reformi kõiki aspekte kaaluva konvendi päevakorda.

Sooline ja etniline ebavõrdsus

EP naisliikmete arv on alates esimestest valimistest 1979. aastal enam kui kahekordistunud, moodustades nüüd 35,5% liikmete koguarvust. Ka siin on riikide vahel erinevusi. 2009. aasta koosseisus on Soomet ja Rootsit esindavatest EP liikmetest enamik naised, Sloveenia, Leedu, Iirimaa, Itaalia, Poola, Tšehhi Vabariigi ja Luksemburgi esindajatest on naisi alla kolmandiku ning Maltalt pole ühtegi naist².

Me ei tee ettepanekut kehtestada soolise ebavõrdsuse kaotamiseks kvoote. Kuigi erakondi tuleks kutsuda üles püüdlema selle poole, et 2014. aastaks oleks vähemalt 40% parlamendiliikmetest naised, nagu soovib Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee.

Tuleb märkida, et peaaegu kõigis riikides on naiste esindatus Euroopa Parlamendis suurem kui riikide parlamentides.

Etniliste vähemuste olukord on palju halvem. On väga vähe aasia ja afrokariibi päritolu EP liikmeid. Kui ELi kodakondsus peab saama võimalikuks ka sisserändajate kogukondadele ning nende järglastele, peavad erakonnad tagama oma tippkandidaatide hulgas asjakohase etnilise esindatuse.

Järelduste tegemine

¹ Vt ELT C 068E, 18.03.2004, lk 115-126 ja ELT C 303E, 13.12.2006, lk 830-831.

² Vt IV lisa.

Selle arutelu põhjal on selge, et alles jääb märkimisväärne hulk olulisi valimisprotseduuri puudutavaid küsimusi, mis nende tõhusal käsitlemisel muudaksid Euroopa Parlamendi valimised tulevikus ühtsemaks ja tooksid kasu ühtekuuluvust, legitiimsust, tõhusust ja pluralismi silmas pidades.¹

Oleme juba väljendanud oma seisukohta, et valimisreformi alane konvent on nii vajalik kui ka soovitatav, et arutada demokraatlikult ja laiapõhjaliselt valimisõiguse, valimisaktiivsuse, koosseisu, privileegide ja hääletussüsteemiga seotud küsimuste kompleksi. Igal juhul oleks otstarbekas vaadata vähemalt läbi eri riikides kasutatavad valimissüsteemid eesmärgiga kaotada suuremad erinevused ja kõrvalekalded².

Samal ajal kui valimisreformi üks olulistest eesmärkidest peaks olema valimisaktiivsuse parandamine, on ka ettepanekuid (näiteks valimisea alandamine), mis ei pruugi selle eesmärgi saavutamisele kaasa aidata, kuid on oma olemuselt siiski kasulikud.

Oluline eesmärk on parandada nendel valimistel Euroopa mõõdet, et avalik arvamus ja meedia osaleksid poliitiliste otsuste tegemisel Euroopa Liidu tuleviku üle. Euroopa erakondadel on siin oluline roll. Ilma föderaalse tasandi elujõuliste erakondadeta jääb puudu demokraatia oluline element. Seetõttu tehakse ettepanek valida järgmistel, 2014. aasta parlamendivalimistel lisaks traditsiooniliselt riiklikest ja piirkondlikest valimispiirkondadest valitavale 751 EP liikmele 25 täiendavat EP liiget ühtsest, üleeuroopalisest valimisringkonnast. Kandidaatide valimise ja nende nimekirja koostamise ning häälte nimel konkureerimise eest kannaksid hoolt Euroopa erakonnad. Selline uuendus muudaks Euroopa Parlamendi valimisi ning suurendaks selle esindusvõimet, peegeldades Lissaboni lepingu muudatust, mis sätestab, et EP liikmed on nüüdsest „liidu kodanike esindajad”, mitte „riikide rahvaste esindajad”³.

Üleliidulise nimekirja üle hääletamine oleks muidugi vabatahtlik ja toimuks teise valimisedeli abil, mida pakutakse valimisjaoskondades igale hääletajale. Võiks eeldada, et see võimalus kasvab aja jooksul, kui valijad harjuvad poliitika uue mõõtmega ning erakonnad omandavad üleliidulisel tasandil konkureerimise oskusi.

Kui me soovime Euroopa Parlamendi riigiülest olemust võimendada, oleks oluline vältida samal ajal hääletajate võõrandumist, rõhutades üksnes Euroopa Liidu suurust ja kodaniku tunnetatud kaugust „Brüsselist”. Nagu järjekindel Eurobaromeeter ja muud arvamusuuringud näitavad, on valijaskond ELi valitsemisüsteemist harva hästi teavitatud. Hääletajad kalduvad ennast kõige paremini samastama väikeste valimisringkondadega. Samuti reageeritakse positiivselt võimalusele valida, kas hääletada ühelt poolt tervikuna etteantud erakonnanimekirja poolt või teiselt poolt näidata oma eelistust, valides erakonnanimekirjast üksikkandidaadi. Meetmeid on võimalik võtta mõlemas küsimuses. Seetõttu tehakse raportis ettepanek luua esiteks suuremates riikides kohustuslikus korras piirkondlikud, territoriaalsed ning suuremate riikide valimisjaoskondade valimisringkonnad.

¹ Raportöör on tänulik Brüsselis 25.–26. mail 2008 peetud kodakondsust ja valimismenetlust käsitlevas töörühmas osalejate antud stiimuli eest. Dokumentide koostamisele aitasid kaasa Betty de Hart, Dieter Gosewinkel, Sara Hagemann ja Simon Hix, Eva Ustergaard-Nielsen, Ken Ritchie ja Jo Shaw. Kõnealused dokumendid ja arutelu kokkuvõtte on kättesaadav aadressil:

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/hearings.do?body=AF&language=EN>

² Vt V lisa.

³ Vastavalt EÜ Euroopa Liidu lepingu artikli 14 lõige 2 ja Euroopa Ühenduse Asutamislepingu artikkel 189.

Need on raporti põhiettepanekud. Need on mõeldud Euroopa Parlamendi demokraatliku legitiimsuse laiendamiseks Euroopa kodakondsuse idee tugevdamise kaudu. Need annavad Euroopa erakondadele *raison d'être*'i, olemasolu põhjuse, mida neil praegu pole. Need aitavad kasulikult täiendada reforme, mille on algatanud Lissaboni leping, pidades silmas esindus- ja osalusdemokraatiat.

Kokkuvõttes hõlmavad käesolevas raportis tõstatatud ettepanekud seega alljärgnevaid reforme:

1. luua riikidevaheline valimisringkond 25 täiendava EP liikme jaoks, keda valitakse sooliselt võrdse eelisinimekirja süsteemi alusel;
2. muuta kõige suurema elanikearvuga riikides kohustuslikuks territoriaalsete valimisringkondade loomine piirkondlikul baasil;
3. nõuda, et võetaks kasutusele poolavatud nimekirjadega eelishääletuse süsteem (hääletaja võib valida erakonna nimekirjas olevate üksikute kandidaatide vahel, mis annab võimaluse erakonna koostatud nimekirja järjestus ümber pöörata);
4. kehtestada iga parlamendi mandaadi ajal 751 parlamendikoha jaotamise regulaarne õigeaegne läbivaatamine järgmisteks valimisteks vastavalt kahaneva proportsionaalsuse kriteeriumidele ning võimaliku veel kokkulepitava matemaatilise valemi alusel;
5. lihtsustada kandideerimis- ja hääletamistingimusi välisriigis elavatele ELi kodanikele;
6. luua ELi valimisamet, kes juhiks ja jälgiks riikidevaheliste nimekirjade alusel toimuvaid valimisi ja võtaks vastu kaebusi;
7. lühendada valimiste toimumise aega nädalavahetuseni, et hääletamist esile tõsta, ning vähendada tulemuste liiga varase avaldamise halba praktikat (nõuab muudatusi Iirimaal, Madalmaades ja Ühendkuningriigis);
8. nihutada valimised juunist maisse, et kiirendada uue komisjoni valimist;
9. teha ettepanek valijate ja kandidaatide vanuse alampiiri kehtestamiseks;
10. luua EP liikmete privileegide ja immuuniteetide riigiülene kord;
11. uurida elektroonilise hääletuse võimaluse kasutamist, et suurendada hääletajate arvu ja lihtsustada hääletamist.

Reformi protsess

Siin esitatud reformipakett nõuab mitmete ELi esmase õiguse vahendite loomist vastavalt eri protseduuridele.

- (a) üleliidulise nimekirja kasutuselevõtmine EP 25 täiendava liikme valimiseks nõuab Euroopa Liidu lepingu artikli 14 lõike 2 muutmist vastavalt korrale, mis on ette nähtud lepingu korraliseks läbivaatamiseks, ehk konvendiga, millele järgneb valitsustevaheline

- konverents ja kõikide riikide poolne ratifitseerimine¹;
- (b) privileegide ja immunitetide protokollil läbivaatamiseks on vajalik sama menetlus;
 - (c) 751 koha õigeaegne ümberjagamine järgmisteks valimisteks nõuab Euroopa Ülemkogu ühehäälsel otsust ettepaneku kohta ning parlamendi nõusolekut²;
 - (d) teised valimisreformi elemendid nõuavad nõukogult eraldi ühehäälsel õigusakti parlamendi ettepaneku ja liikmete absoluutse enamusega antava heakskiidu põhjal, millele järgneb heakskiitmine kõigi riikide parlamentide poolt³.

See seadusandlik erimenetlus võib toimuda 1976. aasta lepingu muutmise teel, nagu on soovitatud käesolevas raportis. Alternatiivina võib olla läbipaistvuse huvides siiski palju kohasem lisada lepingutele uus protokoll valimise korra kohta, mis asendaks algse õigusakti ja hõlmaks kõiki siin kirjeldatud esmase õiguse aspekte.

Pärast siin esitatud põhiliste reformiettepanekute vastuvõtmist on vaja õigeaegselt rakendusakte, et luua näiteks ELi uus valimisamet.

Need reformid avaldavad mõju nii ELi kui ka riikide eelarvele.

Kuigi on vaja mitmesuguseid vahendeid ja protseduure, kujutab reform endast sidusat meetmepaketti, mida tuleb kaaluda tervikuna. Õnneks pakub konvendi foorum ideaalset mehhanismi küllaltki keeruka ja riiklikku õigust oluliselt mõjutava küsimustekogumi põhjalikuks aruteluks ning hõlmab olulisi põhiseaduslikke muudatusi.

Konvent on heal positsioonil mitte ainult seetõttu, et kaasab Euroopa Ülemkogu, komisjoni ja riikide parlamendid olulisse arutellu parlamendireformi üle, vaid ajendab ka laiapõhjalisemale konsulteerimisele erakondade, akadeemiliste ringkondade, valimisametnike, valitsusväliste organisatsioonide jne esindajatega.

Parlamendi jaoks oleks asjakohane esitada nõukogule oma ettepanekud lepingu läbivaatamiseks, andes samal ajal teada, et see on vajalik konvendi korraldamiseks.

Ajakava kujuneks järgmiselt: parlamendi ettepanekute heakskiitmine 2010. aasta juulist septembrini; Euroopa Ülemkogu otsus valitsustevahelise konverentsi korraldamiseks oktoobrist detsembrini; konvendi ja valitsustevahelise konverentsi pidamine 2011. aasta kevadel ja suvel; riikidepoolne ratifitseerimine ja Euroopa Parlamendi nõusolek 2010. aasta juunis, millele järgnevad rakendusmeetmed; otsus kohtade jagamise kohta tehakse hiljemalt mais 2013 ehk õigel ajal selleks, et valimised saaksid toimuda reformitud süsteemi alusel mais 2014.

¹ Euroopa Liidu lepingu artikli 48 lõiked 2, 3 ja 4.

² Euroopa Liidu lepingu artikli 14 lõige 2.

³ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 223 lõige 1.

**SELETUSKIRJA I LISA. Resolutsioon Euroopa Parlamendi liikmete valimise
ühiseid põhimõtteid hõlmava valimismenetluse kavandi kohta
(Anastassopoulose raport)¹**

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse De Vriesi resolutsiooni ettepanekut Euroopa Parlamendi liikmete valimise ühise menetluse kohta (B4-0723/96);
 - võttes arvesse oma raporteid ühtse valimismenetluse kohta ning eriti oma 10. oktoobri 1991. aasta² ja 10. märtsi 1993. aasta³ resolutsioone;
 - võttes arvesse otsestel ja üldistel valimistel esindajate Euroopa Parlamenti valimist käsitlevat akti, mis on lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsuse juurde;
 - võttes arvesse ühtset valimismenetlust käsitlevat 22. oktoobri 1996. aasta ettepanekut, mille esitas Saksamaa Liitvabariigi valitsus valitsustevahelisel konverentsil ja millesse on üle võetud Euroopa Parlamendi 10. märtsi 1993. aasta resolutsiooni põhiaspektid;
 - võttes arvesse EÜ asutamislepingu artikli 138 lõiget 3 ja selles Amsterdami lepinguga tehtud muudatusi;
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 148;
 - võttes arvesse institutsiooniliste küsimuste komisjoni raportit ning õigusküsimuste ja kodanike õiguste komisjoni arvamust (A4-0212/98),
- A. arvestades, et Amsterdami lepinguga võetakse kasutusele kõikidele liikmesriikidele ühised põhimõtted ja järgitakse seega suuniseid, mille Euroopa Parlament sätestas oma eespool nimetatud 10. märtsi 1993. aasta resolutsioonis, milles ei tehtud selgesõnaliselt ettepanekut luua ühtne valimissüsteem, vaid esitati ainult üldised suunised;
- B. arvestades, et Ühendkuningriigi valitsus esitas parlamendile seaduseelnõu, millega võetakse kasutusele võrdeline esindatus Euroopa Parlamendi 1999. aasta valimisteks;
- C. arvestades, et laienemisläbirääkimiste tulemusel ühineb Euroopa Liiduga tõenäoliselt kümme uut liikmesriiki;
- D. arvestades, et liikmesriigid on saavutanud väga laia konsensuse rea ühiste põhimõtete kindlaksmääramise osas;
- E. arvestades, et neid põhimõtteid tuleks rahvaste ja riikide liidus rakendada kõigepealt siseriiklikul tasandil; arvestades, et igast liikmesriigist valitud Euroopa Parlamendi liikmete arvu eesmärk on tagada ühenduseks liitunud riikide rahvaste asjakohane

¹ Vastu võetud 15. juulil 1998; EÜT C 292, 21.9.1998.

² EÜT C 280, 28.10.1991, lk 141.

³ EÜT C 115, 26.04.1993, lk 121.

esindatus,

1. tunneb heameelt valitsustevahelisel konverentsil läbirääkijate saavutatud kokkuleppe üle kehtestada rida ühiseid põhimõtteid; on veendunud, et mõned sätted saavad jõustuda juba järgmisteks Euroopa Parlamendi valimisteks, eriti mis puudutab võrdelise esindatuse süsteemi, künnist, ühitamatust ning meetmeid, mille eesmärk on saavutada meeste ja naiste võrdõiguslikkuse eesmärk, samas kui teised sätted peaksid jõustuma järk-järgult;
2. on seisukohal, et on olemas üldine konsensus võrdelise esindatuse süsteemil põhineva hääletuse kasutuselevõtmise küsimuses ja see menetlus tuleks integreerida Euroopa Parlamendi valimissüsteemi;
3. märgib, et territoriaalsete valimisringkondade süsteemi loomine ühetaolisel viisil on võimatu ja tuleb teha vahet iga liikmesriigi elanikkonna põhjal; rõhutab siiski, et territoriaalsete valimisringkondade süsteem ei tohi mõjutada võrdelise esindatuse põhimõtet vastavalt akti eelnõu artiklile 2;
4. on seisukohal, et Euroopa poliitilise teadvuse ja Euroopa tasandi erakondade arengu huvides võiks teatava osa kohti jagada võrdelise esindatuse põhjal ühesainsas, liikmesriikide territooriumist moodustatud valimisringkonnas;
5. täheldab, et künnise kasutamine peaks jääma vabatahtlikuks ja ei tohiks mingil juhul ületada 5% riigis antud häältest;
6. võtab teadmiseks valimistel osalemise stiimuli, mida kujutab endast eelishääletus, mis peaks siiski jääma igas liikmesriigis vabatahtlikuks;
7. on seisukohal, et Euroopa Parlamendi valimiste kandidaatide nimekirjade koostamisel tuleb võtta arvesse meeste ja naiste võrdõiguslikkuse eesmärki ning selle eesmärgi otsene saavutamine on esmajoones erakondade ülesanne;
8. teeb ettepaneku korraldada Euroopa Parlamendi valimised maikuus, et maksimeerida valimisaktiivsust tänu sellele, et välditakse koolide suvevaheaegu, mis algavad mitmes liikmesriigis juuni algul;
9. soovib vähendada valimispäevade arvu absoluutse miinimumini, et saavutada konsensus üheainsa valimispäeva osas või kui see ei ole võimalik, mitte rohkem kui kahe päeva (nt laupäev ja pühapäev) osas;
10. palub nõukogul arutada allpool esitatud akti eelnõu ja võtta see kiiresti vastu, et see saaks jõustuda nii pea kui võimalik;
11. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon ja lisatud akti eelnõu nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

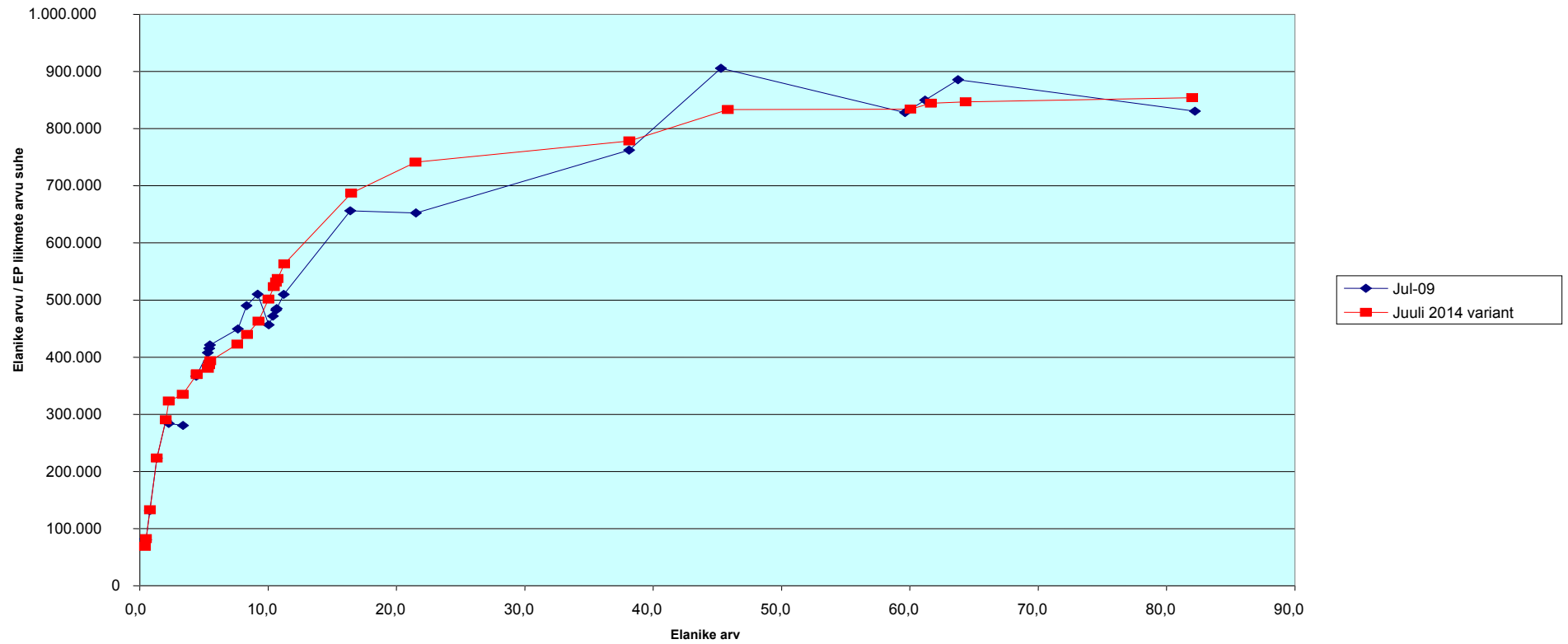
SELETUSKIRJA II LISA. Kohtade jagunemine (2009–2014)

Riik	Elanike arv 2008 (miljonit)	% EL 27 elanike arvust	EP liikmeid 2009 juulil	Juuli 2009 - suhe elanike arv / EP liikmetest	Juuli 2009 + 2010 EP liiget	Juuli 2009 + 10 EP liiget - elanike arv / EP liikmetest	Elanike arv 2009 (miljonite arvust)	% EL 28 elanike arvust	EP liikmeid 2014 juulil	Juuli 2014 - suhe elanike arv / EP liikmetest
Saksamaa	82,218	16,53%	99	830,483	99	830,483	82,002	16,25%	96	854,188
Prantsusmaa	63,753	12,82%	72	885,460	74	861,528	64,351	12,76%	76	846,724
Hispaania	61,186	12,30%	72	849,806	73	838,164	61,635	12,22%	73	844,315
Itaalia	59,619	11,98%	72	828,046	73	816,703	60,045	11,90%	72	833,958
Hispaania	45,283	9,10%	50	905,666	54	838,580	45,828	9,08%	55	833,236
Poola	38,116	7,66%	50	762,312	51	747,365	38,136	7,56%	49	778,286
Rumeenia	21,529	4,33%	33	652,382	33	652,382	21,499	4,26%	29	741,345
Madalmaad	16,405	3,30%	25	656,216	26	630,977	16,486	3,27%	24	686,917
Kreeka	11,214	2,25%	22	509,718	22	509,718	11,260	2,23%	20	563,000
Belgia	10,667	2,14%	22	484,859	22	484,859	10,750	2,13%	20	537,500
Portugal	10,618	2,13%	22	482,618	22	482,618	10,627	2,11%	20	531,350
Tehhi	10,381	2,09%	22	471,868	22	471,868	10,468	2,08%	20	523,400
Vabariik Ungari	10,045	2,02%	22	456,609	22	456,609	10,031	1,99%	20	501,550
Rootsi	9,183	1,85%	18	510,161	20	459,145	9,256	1,83%	20	462,800
Austria	8,332	1,67%	17	490,112	19	438,521	8,355	1,66%	19	439,737
Bulgaaria	7,640	1,54%	17	449,424	18	424,456	7,607	1,51%	18	422,611
Itaalia	5,476	1,10%	13	421,215	13	421,215	5,511	1,09%	14	393,643
Slovakkia	5,401	1,09%	13	415,462	13	415,462	5,412	1,07%	14	386,571
Soome	5,301	1,07%	13	407,769	13	407,769	5,326	1,06%	14	380,429
Iirimaa	4,401	0,88%	12	366,775	12	366,775	4,450	0,88%	12	370,833
Horvaatia							4,435	0,88%	12	369,583
Leedu	3,366	0,68%	12	280,533	12	280,533	3,350	0,66%	10	335,000
Läti	2,271	0,46%	8	283,863	9	252,322	2,261	0,45%	7	323,000
Sloveenia	2,026	0,41%	7	289,414	8	253,238	2,032	0,40%	7	290,286
Eesti	1,341	0,27%	6	223,483	6	223,483	1,340	0,27%	6	223,333
Küpros	0,789	0,16%	6	131,550	6	131,550	0,797	0,16%	6	132,833
Luksemburg	0,484	0,10%	6	80,633	6	80,633	0,494	0,10%	6	82,333
Malta	0,410	0,08%	5	82,060	6	68,383	0,414	0,08%	6	69,000
Island							0,319	0,06%	6	53,167
EL	497,456	100,00%	736	675,891	754	659,755	504,477	100,00%	751	671,740

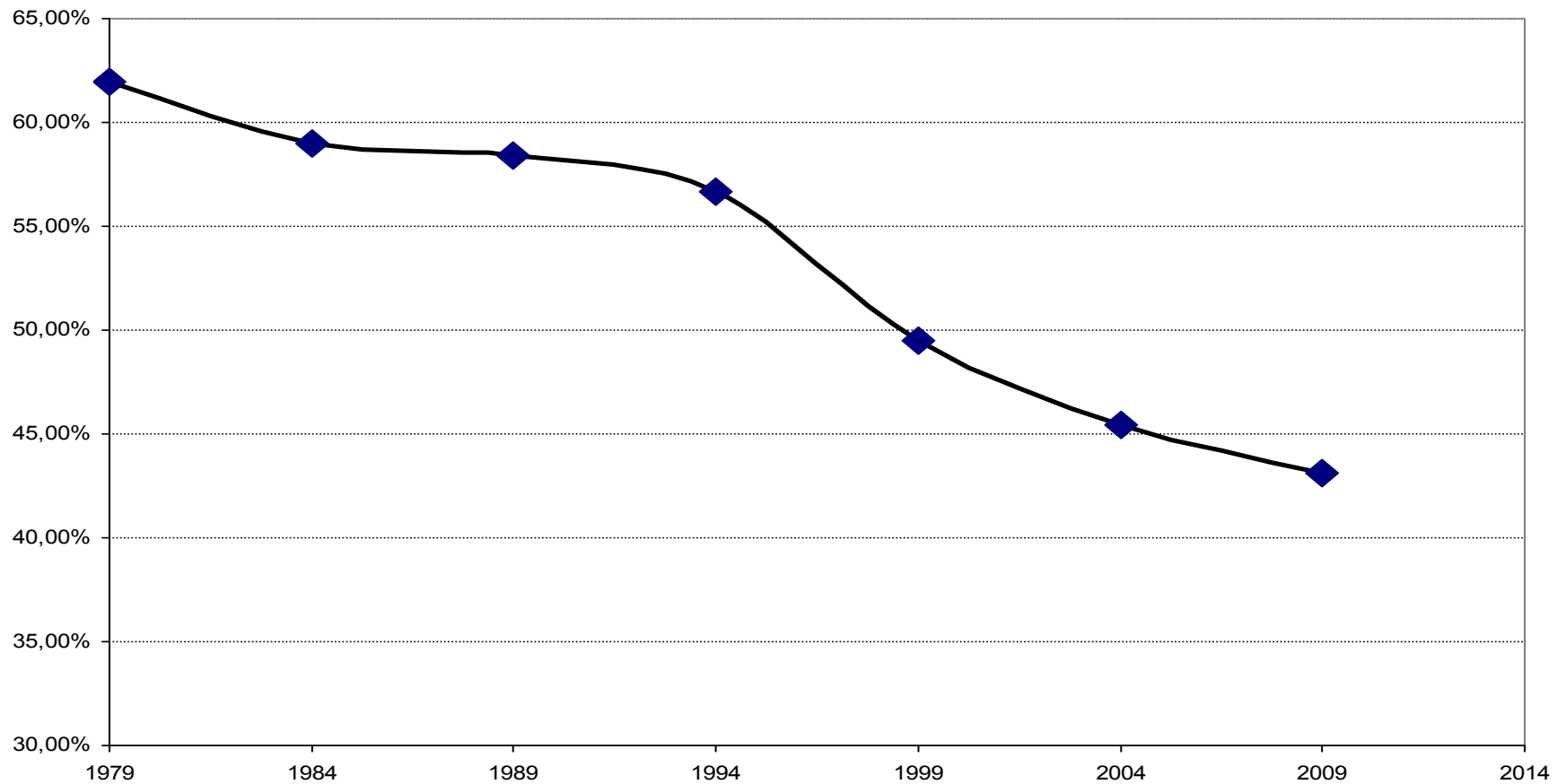
Märkus: varjutatud väljad tähistavad riike, kus kahanev proportsionaalsus pole saavutatud.

Eurostat, november 2009

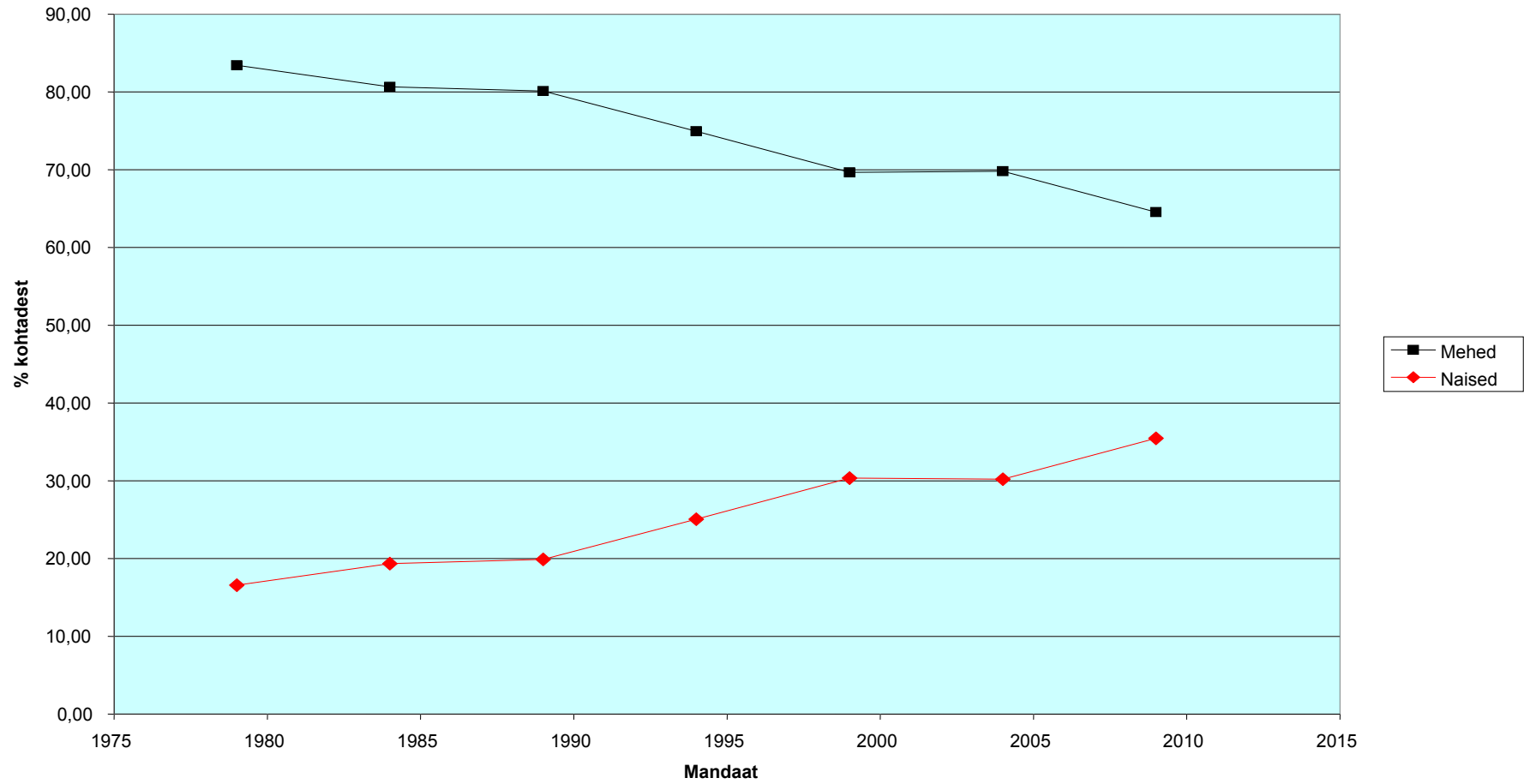
EP kohtade kahanev proportsionaalsus

SELETUSKIRJA III LISA. Valimisaktiivsus Euroopa Parlamendi valimistel (1979–2009)

SELETUSKIRJA IV LISA. Sooline ebavõrdsus

SELETUSKIRJA V LISA. Euroopa Parlament. Liikmesriikide praegune valimistava

	Valimisringkonnad	Eelishääletus	Kohtade jagamine	Künnisväärtus	Valimisõigus	Kandideerimisõigus	Kandidaatide ülesseadmine	Valimispäevad
AUSTRIA	üks riiklik valimisringkond	Jah	D'Hondt	4%	vanus: 16 - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	kandideerimistasu 3600 eurot nimekirja kohta; kandidaadil peab olema 3 parlamendiliikme, ühe EP liikme või 2600 registreeritud valija toetus	pühapäev
BELGIA	kolm keelepõhist valimispiirkonda (hollandi, prantsuse, saksa); neli piirkondlikku valimisringkonda: 1. Flandria (hollandi valimispiirkond), 2. Valloonia (prantsuse valimispiirkond), 3. Brüssel-Hal-Vilvorde (BHV) (hollandi või prantsuse valimispiirkond), 4. kaks kantonit (saksa valimispiirkond)	Jah	D'Hondt	Ei	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud - teistes liikmesriikides alaliselt elavad Belgia kodanikud (väljaspool ELi alaliselt elavad Belgia kodanikud ei saa EP valimistel osaleda); - valimistel osalemine on kohustuslik: osalemata jätmine toob kaasa karistuse	vanus: 21 - registreeritud ELi kodanikud - peavad kõnelema vastava valimispiirkonna keelt	kandidaadid vajavad järgmist toetust: - 5 Belgia parlamendiliiget, kes kuuluvad vastavasse keelerühma; - 5000 registreeritud valijat Valloonias, Flandrias ja BHVs; - 200 registreeritud valijat saksa keelt kõnelevas valimisringkonnas	pühapäev

	Valimisringkonnad	Eelishääletus	Kohtade jagamine	Künnis väärtused	Valimisõigus	Kandideerimisõigus	Kandidaatide ülesseadmine	Valimispäevad
BULGAARIA	üks riiklik valimisringkond	Jah	Hare-Niemeyer	Ei	vanus: 18 - ELi kodanikud, kes on elanud riigis alaliselt 3 kuud või elavad alaliselt teises liikmesriigis	vanus: 21 - ELi kodanikud, kes on elanud riigis alaliselt 2 aastat või elavad alaliselt teises liikmesriigis -	- üksikisikutel on vaja 10 000 allkirja ja nad maksavad 10 000 leevi (5100 eurot); - erakondadel on vaja 15 000 allkirja ja nad maksavad 15 000 leevi (7700 eurot); - koalitsioonidel on vaja 20 000 allkirja ja nad maksavad 20 000 leevi (10 250 eurot)	pühapäev
KÜPROS	üks riiklik valimisringkond	Ei	D'Hondt / Droop	Ei	vanus: 18 - 6 kuud enne valimisi alaliselt riigis elanud Küprose ja ELi kodanikud; - spetsiaalne valijate register; - valimistel osalemine on kohustuslik (aga karistus puudub)	vanus: 25		pühapäev
TŠEHHI VABARIIK	üks riiklik valimisringkond	Jah: igal valijal on 2 häält; valituks osutumiseks on vaja 5% oma erakonna häältest	D'Hondt	5%	vanus: 18 - 45 päeva riigis alaliselt elanud ELi kodanikud	vanus: 21 - 45 päeva riigis alaliselt elanud ELi kodanikud	- kandidaate võivad üles seada ainult erakonnad või koalitsioonid; - kandideerimistasu 15 000 krooni (585 eurot)	reede ja laupäev

	Valimisringkonnad	Eelishääletus	Kohtade jagamine	Künnis väärtused	Valimisõigus	Kandideerimisõigus	Kandidaatide ülesseadmine	Valimispäevad
TAANI	üks riiklik valimisringkond	Ei	D'Hondt	Ei	vanus: 18 - ELis alaliselt elavad Taani kodanikud; - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 18 - kõik isikud, kellel on õigus EP valimistel hääletada	- Folketingis või EPs esindatud erakonnad; - uutel erakondadel on vaja valijate allkirju vähemalt 2% ulatuses eelmistel Folketingi valimistel antud häälte arvust	ei ole kindlaks määratud
EESTI	üks riiklik valimisringkond	Ei	D'Hondt		vanus: 18	vanus: 21	- registreeritud erakonnad esitavad nimekirjad; - deposiit summas 5 miinimumkuupalka	pühapäev
SOOME	üks riiklik valimisringkond	Jah	D'Hondt	Ei	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	- kandidaate seavad üles erakonnad või valijate ühendused (vähemalt 2000 isikut)	pühapäev
PRANTSUSMAA	kaheksa piirkondlikku valimisringkonda	Ei	D'Hondt	5%	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 23 - registreeritud ELi kodanikud	- sooline võrdõiguslikkus	pühapäev
SAKSAMAA	üks riiklik valimisringkond, aga liikmed valitakse kas liidumaade või föderaalnimekirjadest	Ei	Sainte-Laguë (seadust muudeti 17. märtsil 2008; BGBl. I, lk 394)	5%	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	- ELis asutatud erakondade esitatud nimekirjad; - föderaalnimekiri: erakondadel, kellel on EPs, <i>Bundestag</i> 'is või liidumaade parlamentides vähem kui 5 esindajat, on vaja 4000 allkirja; liidumaa nimekiri: vaja on 2000 allkirja	pühapäev

	Valimisringkonnad	Eelishääletus	Kohtade jagamine	Künnis väärtused	Valimisõigus	Kandideerimisõigus	Kandidaatide ülesseadmine	Valimispäevad
KREEKA	üks riiklik valimisringkond	Ei	Hare variant	3%	vanus: 18	vanus: 21	- nimekirjad esitavad erakonnad või koalitsioonid	pühapäev
UNGARI	üks riiklik valimisringkond	Ei	D'Hondt	5%	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 18 - kõikidel valijatel on õigus kandideerida erakondade nimekirjades	- nimekirjad, mille on esitanud registreeritud erakonnad ja millel on 20 000 toetajat (üks valija saab toetada ainult ühte nimekirja)	pühapäev
IIRIMAA	neli piirkondlikku valimisringkonda	Jah	üksik ülekantav hääl	Ei	vanus: 18	vanus: 21	- registreeritud erakondade esitatud nimekirjad; - sõltumatutel kandidaatidel on vaja 60 allkirja valijate registrisse kantud isikutelt samast valimisringkonnast	reede
ITAALIA (praegu läbivaatamisel)	viis piirkondlikku valimisringkonda	jah, hääli on võimalik üle kanda ühest valimisringkonnast teise	Hare	Ei	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud; - Itaalia kodanikud, kes elavad teistes ELi riikides, võivad hääletada Itaalia saatkondades või posti teel; väljaspool ELi elavad isikud peavad hääletamiseks tulema Itaaliasse; - valimistel osalemine ei ole kohustuslik, kuid on kodanikukohus	vanus: 25 - registreeritud ELi kodanikud	- üksikkandidaatidel on vaja 30 000 allkirja, millest 10 % peavad olema pärit valimisringkonna igast alampiirkonnast; - erakonnad ja fraktsioonid, kellel on vähemalt üks koht EPs või Itaalia parlamendis, võivad esitada nimekirju ilma allkirjadeta	laupäev/pühapäev
LÄTI	üks riiklik valimisringkond	Ei	Sainte-	Ei	vanus: 18	vanus: 21	- registreeritud erakondade	laupäev

	Valimisringkonnad	Eelishääletus	Kohtade jagamine	Künnis väärtused	Valimisõigus	Kandideerimisõigus	Kandidaatide ülesseadmine	Valimispäevad
			Laguë				esitatud nimekirjad; - deposiit summas 1000 Läti latti (1450 eurot)	
LEEDU	üks riiklik valimisringkond	Jah	Hare-Niemeyer	5%	vanus: 18	vanus: 21	- kandidaate saavad üles seada ainult erakonnad	pühapäev
LUKSEMBURG	üks riiklik valimisringkond	jah, valijatel on 6 häält	D'Hondt / Hagenbach– Bischoff	Ei	vanus: 18 - 5 aastat riigis alaliselt elanud ELi kodanikud; - valimistel osalemine on kohustuslik	vanus: 18 - 5 aastat riigis alaliselt elanud ELi kodanikud	- nimekirjadele tuleb lisada 250 registreeritud valija allkirjad või ühe EP liikme allkiri või saadikutekoja liikmete allkirjad; - nimekirjadesse peavad kuuluma enamikus Luksemburgi kodanikud	pühapäev
MALTA	üks riiklik valimisringkond	Jah	üksik ülekantav hääl	Ei	vanus: 18	vanus: 18	- deposiit summas 40 Malta naela (95 eurot) (makstakse tagasi, kui saadakse 10% häältest)	laupäev
MADALMAAD	üks riiklik valimisringkond	Jah	D'Hondt	Ei	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	- EPs esindamata erakonnad maksavad deposiidi summas 1125 eurot; - nimekirjadele tuleb lisada vähemalt 30 valija allkirjad	neljapäev
POOLA	13 piirkondlikku valimisringkonda	Ei	D'Hondt / Hare-Niemeyer	5%	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 21 - 5 aastat riigis alaliselt elanud ELi kodanikud	- nimekirjades peab olema vähemalt 5 nime ja neile tuleb lisada vähemalt 10 000 vastava valimisringkonna valija allkirjad	pühapäev

	Valimisringkonnad	Eelishääletus	Kohtade jagamine	Künnisväärtused	Valimisõigus	Kandideerimisõigus	Kandidaatide ülesseadmine	Valimispäevad
PORTUGAL	üks riiklik valimisringkond	Ei	D'Hondt	Ei	vanus: 18	vanus: 18	- nimekirjades peab olema nii palju kandidaate, kui valitakse EP liikmeid, ja lisaks 3-8 asendajat	pühapäev
RUMEENIA	üks riiklik valimisringkond	Ei	D'Hondt	5%	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 23 - registreeritud ELi kodanikud	- nimekirjadele tuleb lisada 200 000 allkirja; sõltumatutel kandidaatidel on vaja 100 000 allkirja	pühapäev
SLOVAKKIA	üks riiklik valimisringkond	Jah	Droop	5%	vanus: 18 - riigis alaliselt elavad ja valimispäeval kohalolevad registreeritud ELi kodanikud	vanus: 21 - registreeritud ELi kodanikud	- erakondade deposiit 50 000 Slovakkia krooni (1510 eurot)	laupäev
SLOVEENIA	üks riiklik valimisringkond	Jah	D'Hondt	4%	vanus: 18	vanus: 18	- erakonnad esitavad nimekirjad, mida toetavad neli rahvusassamblee liiget või vähemalt 1000 valijat; - sõltumatutel kandidaatidel on vaja 3000 toetusallkirja	pühapäev
HISPAANIA	üks riiklik valimisringkond	Ei	D'Hondt	Ei	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	- erakonnad või koalitsioonid esitavad nimekirjad koos 15 000 valija või valitud esindaja allkirjaga	pühapäev
ROOTSI	üks riiklik valimisringkond	Jah	Sainte-Lagüe	erakonnad peavad saavutama 4%	vanus: 18 - registreeritud ELi kodanikud	vanus: 18 - kandideerida võib igaüks, kellel on õigus hääletada	- tingimusi ei ole	pühapäev

	Valimisringkonnad	Eelishääletus	Kohtade jagamine	Künnis väärtused	Valimisõigus	Kandideerimisõigus	Kandidaatide ülesseadmine	Valimispäevad
				ja kandidaadid 5% oma erakonnale antud häälte koguvast				
ÜHEND-KUNINGRIIK	12 piirkondlikku valimisringkonda	Suurbritannia: Ei Põhja-Iirimaa: Jah	Suurbritannia: D'Hondt; Põhja-Iirimaa: üksik ülekantav hääl	Ei	vanus: 18 - 1 aasta riigis alaliselt elanud registreeritud ELi kodanikud	vanus: 21 - 1 aasta riigis alaliselt elanud registreeritud ELi kodanikud	- deposiit summas 5 000 naela (6750 eurot); - valimisringkondades ülesseatud kandidaatidel peab olema 30 valija toetus	neljapäev

Vahetuskursid on esitatud 2008. aasta veebruari seisuga.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	19.4.2011
Lõpphääletuse tulemus	+: 20 -: 4 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Andrew Henry William Brons, Carlo Casini, Andrew Duff, Ashley Fox, Matthias Groote, Roberto Gualtieri, Enrique Guerrero Salom, Zita Gurmai, Gerald Häfner, Daniel Hannan, Stanimir Ilchev, Constance Le Grip, David Martin, Morten Messerschmidt, Algirdas Saudargas, György Schöpflin, József Szájer, Indrek Tarand, Rafał Trzaskowski, Guy Verhofstadt
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Elmar Brok, Zuzana Brzobohatá, Marietta Giannakou, Íñigo Méndez de Vigo, Helmut Scholz